

QL
461
.P544
ENT

PHEGEA

driemaandelijkse tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgifttekantoor 2170 Merksem 1
Periode: april – mei – juni 2007

ISSN 0771-5277
Erkeningsnr. P209674

Redactie: Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), Dr. L. De Bruyn (Antwerpen), T. C. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Tervuren), Dr. K. Martens (Brussel), H. van Oorschoot (Amsterdam), W. O. De Prins (Leefdaal).

Redactie-adres: W. O. De Prins, Leefdaal 401B, B-3061 Leefdaal (Belgium).

e-mail: willy.de.prins@telenet.be.

Jaargang 35, nummer 2

1 juni 2007

Trekvlinders in 2004, eenentwintigste jaarverslag (Lepidoptera)

Serge Van Cleynenbreugel

Abstract. Migrant Lepidoptera in 2004 twenty-first annual report (Lepidoptera)

Report on migrants observed in Belgium in 2004. A summarising table with information on Belgian migrants and vagrants per decade is given.

Résumé. Lépidoptères migrants en 2004 vingt-et-unième rapport (Lepidoptera)

Rapport sur les migrants observés en Belgique en 2004. Nous donnons un tableau avec informations sur les migrants par décennie.

Key Words: Migrating Lepidoptera – Belgium.

Van Cleynenbreugel, S.: Ternatstraat 33, B-1742 Sint-Katherina-Lombeek. bto@scarlet.be

Inleiding

In totaal leverden 239 medewerkers gegevens in voor dit verslag. Dit lijkt een spectaculaire stijging ten opzichte van vorig jaar (75). Toch moet dit gerelativeerd worden. Enerzijds was de lijst van deelnemers in het vorige verslag niet volledig. Anderzijds worden nu alle aanwezigen tijdens observaties—in zoverre de namen bekend zijn—vermeld.

In totaal werden er 6.790 waarnemingen gemeld. Daarin werden 14.399 dieren geteld, verdeeld over 47 soorten. Hiervan waren er 855 buitenlandse waarnemingen van 2.466 dieren, verdeeld over 18 soorten. Dit zijn grenswaarnemingen. Het leeuwenaandeel hiervan wordt ingenomen door Zuid-Nederlandse en Noord-Franse observaties. Deze gegevens worden niet opgenomen in de totalen van de Belgische waarnemingen maar blijven uiteraard interessant en welkom. In dit verslag vind je dus uitsluitend informatie over de zuiver Belgische gegevens terug: 5.935 waarnemingen van 11.933 dieren verdeeld over 47 soorten.

Klimatologisch overzicht 2004

2004 werd gekenmerkt als een jaar met een hoge gemiddelde temperatuur. De jaarwaarde van de temperatuur wordt door het KMI zelfs aangeduid als zeer abnormaal. Het neerslagtotaal was abnormaal hoog. De zonnenschijnduur en de neerslagfrequentie waren normaal. Het jaar begon met een zachte, maar vooral natte winter. De tweede decade van januari was de natste sinds 1901. Koude en warme perioden wisselden elkaar af. Februari kende een bijzonder zachte periode. De lente was zacht en droog. Er waren te Ukkel wel 41 neerslagdagen maar daarvan werd slechts op 4 dagen een neerslaghoeveelheid gemeten van meer dan 5 mm. De totale neerslaghoeveelheid wordt dan ook beschouwd als zeer abnormaal.

De zomer kreeg opnieuw de vermelding "zeer abnormaal" mee en dit zowel voor de (hoge) temperatuur als voor de neerslaghoeveelheid. Er waren twee zeer warme perioden: de eerste begin juni en een tweede tussen half juli en half augustus. Augustus had ook een recordaantal onweersdagen: 23 (normaal: 11). De herfst was zacht. In Ukkel werd een gemiddelde temperatuur gemeten die 0,9° hoger lag dan normaal. December was de enige maand met een gemiddelde temperatuur onder de normale waarde.

Het KMI hanteert volgende drempels van abnormaliteit: normaal, abnormaal (fenomeen bereikt of overtroffen om de 6 jaar), zeer abnormaal (...10 jaar); uitzonderlijk (...30 jaar), zeer uitzonderlijk (...100 jaar).

Medewerkers

Volgende mensen leverden gegevens in:

D'Hondt, Daniël Acke, J Adam, André Artoisenet, Geert Backers, Mathieu Bauduin, Jean-Yves Bagnée, Andre Beddeleem, Luc Bekaert, Arsene Benoot, Koen Bilcke, G Blaauwendraat, Suzanne Bonmarchand, W Bouwhuizen, Johan Broidioi, Brouwers, Chris Bruggeman, Johan Brusselle, J. Bultot, H Bun, L Calle, C Capello, M Capello, Geert Carette, H Castelijns, J. Champion, Bernard Chanteux, J Chapelle, Free Claerbout, Rudy Claeys, Pierre Cluck, Geert Colombie, Stéphane Collard, Etienne Colpaert, Xavier Coppens, Benny Cottele, Jurgen couckuyt, Simon Cuvelier, Sylvain Cuvelier, Thomas Cuvelier, d'Hondt, D'Andrea, J De Bakker, C De Bie, Johan De Bondt, Steven De Bruycker, J De Groote, Davy De Grootte, Denise De Jonckheere, Kurt De Kesel, Johan De Meyer, Johan/Luc De Meyer/Bekaert, Béatrice De Moor, Guido De Prins, W. De Smet, Walter De Smet, Aubin De Turck, Karel De Waele, Johan Debuck, Erna Declercq, Jori Degrande, Jean Delacre, B. Delbaere, J Delecluse, Leen Demarez, Dany Depauw, Kurt Desmet, C. Devillers, Johan Devos, Alain Devreese, Thierry Dewitte, Jurgen Dewolf, Danny Dewulf, Bert D'Hondt, Olivier Dochy, Jean Doucet, Dries Dries Vanaelst, Rose Druwel, F. Duerinck, Paul Durinck, Eeckhoven, Marc Espeel, Ghislain Evrard, Violaine Fichefet, Anne Fobert, J.N. Funtowicz, Roger Galoppin, Diégo Geenens, Jacques Geilleit, Marcel Gillard, Jo Gilbert, Kristof Goemaere, Philippe Goffart, Claire Goossens, Frédéric Goussey, Jan Gouwy, E. Graitson, F Grillaert, Dries Gryffroy, Remi Guinez, Gunther, C Hamelink, Bart Heirweg, Roland Heytens, P Hollebosch, Annie Hooft, P Hoorman, Marcel Houyez, Hub Hub Notebaert, Léon Huet, Johan Hugelier, Inge Hurtekant, Kristof Hurtekant, HVS, J.P. Jacob, Leo Janssen, Hennuit Jean-Claude, Jonckheere, Filip Jonckheere, JVDB, D Kempeneer, Kerckhaert, A Kind, B Kindts, Boudewijn Kindts, R Kregting, Kruithof, Jorg Lambrechts, Werner Latte, Arnaud Laudelout, Koen Lavens, Ivan Leroy, Veronique Libert, René Litt, Boudewijn Maes, H. Mardulyn, B Martens, Chantal Martens, Meeusen, Luc Menschaert, Luc Merveillie, Eric Meuris, G. Minet, Bernard Misonne, Gerard Mornie, Bart Mortier, Marcel Nachtegaele, Geert Naessens, c Neve, Edw Neve, Jacques Nicolas, L Noens, Chris Nuyens, RH Nyst, Guido Orbic, Alain Paquet, J. Pauwels, G Prang, Guido Quaghebeur, Jean Luc Renneson, J Rijnders, F Roels, Louis Rose, Hugo Ruyssveldt,

Ryssecaere-De Bie, Alain Sauvage, P Schelfhout, S Seghers, D. Sevrin, Daniel Sierens, Smit, Q. Smit, Sonja, G Sponselee, René Spronck, Stef Spruytte, Eric Stassart, Chris Steeman, Ivan Steenkiste, E Taelman, H. Tessely, D. Testaert, N. Titeux, Alex Top, Willy Troukens, Serge Van Cleynenbreugel, Antoine Van Damme, Diego Van De Keere, Diëgo Van De Keere, Frank Van De Keere, O. Van de Kerckhove, Omer Van De Kerckhove, Dimitri Van De Populiere, X. Van de Vyvre, Odette Van Den Bossche, I van der Heiden, Peter Van Herp, W Van Himst, Rita Van Hoecke, Rony Van Houdenhove, A Van Kerckhoven, W Van Kerckhoven, Andy Van Kerckvoorde, Johan Van Opstaele, Marc Van Opstaele, P Van Schaik, Hans Van Steenbrugge, Isabelle Van Thournout, Geert Vandaele, Willy Vandemaele, Jeroen Vanden Borre, Piet Vandenhove, Jacques Vanderhaeghe, Jacques Vanheeuverswyn, Roland Vannieuwenhuyze, Emma Vanpaemel, Luc Vanpaemel, Stan Vanpaemel, VBF, Annick Vercaemer, Jan Verhoeye, Hub Vermersch, Dirk Verroken, L & D Verroken, Luc Verstraeten, Jacques Vervaeke, P Virlet, Eric Walraevens, F Walterus, Godfried Warreyn, William White, Gabriel Wieme, Gaby Willems, Dirk Willems, Christoph Wintein, Steve Wullaert, Dorien Zijlmans, M Zwertvaegher, Marc Zwertvaegher.

De waarnemingen

De waarnemingen worden gedetailleerder weergegeven dan in het verslag van vorig jaar. Steeds wordt volgend formaat aangehouden:

Datum (zonder jaar), aantal, vindplaats, provincie en waarnemer(s).

De provincies worden als volgt afgekort: Antwerpen (AN), Brabant Wallon (BW), Brussels Hoofdstedelijk Gewest (BHG), Hainaut (HA), Liège (LG), Limburg (LI), Luxembourg (LX), Namur (NA), Oost-Vlaanderen (OV), Vlaams-Brabant (VB), West-Vlaanderen (WV).

De waarnemingen worden op twee verschillende manieren gepresenteerd, afhankelijk van hun aantal. Voor soorten met een jaartotaal kleiner dan 31, worden alle gegevens chronologisch vermeld. Zijn er meer dan 30 waarnemingen, dan krijg je de waarnemingen van 3 data te zien: de dag van de eerste en laatste waarneming en waarnemingen van de dag met het grootste dagtotaal.

De waarnemingen kunnen gevolgd worden door een vermelding van eerste en laatste waarneming en de maxima voor dag- en jaartotalen. Dit gebeurt uitsluitend indien 2004 in de top-5 voorkomt. In het geval van een nieuw "record" wordt de titel **vet** afgedrukt.

Voor de systematiek en nomenclatuur wordt De Prins (1998) gevolgd.

Trekvlinders

Plutella xylostella (Linnaeus, 1758) (Plutellidae) Totaal: 30
29/05: 3× Moerbeke (OV) Boudewijn Maes, 4/06: 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 29/06: 2x Hamme (OV) Boudewijn Maes, 8/07: 1× Moerbeke (OV) Boudewijn Maes, 15/07: 5× Moerbeke (OV) Boudewijn Maes, 20/07: 1× Moerbeke (OV) Boudewijn Maes, 22/07: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 26/07: 4× Vorst (BHG) Remi Guinez, 5/08: 3× Moerbeke (OV) Boudewijn Maes, 8/08: 1× Brussel (BHG) RH Nyst, 12/08: 1× Brussel (BHG) RH Nyst, 12/08: 3× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 21/08: 1× Vorst (BHG) Remi Guinez, 22/08: 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes, 20/10: 2× Kapellen (AN) Chris Steeman.

- Loxostege sticticalis*** (Linnaeus, 1761) (Crambidae) Totaal: 1
 28/07: 1× Lixhe (LG) Eric Stassart.
 Vroegste: 29/06/1992, 18/07/2003, 28/07/2004, 2/08/1995, 2/08/1996.
- Nomophila noctuella*** ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Cramb.) Totaal: 2
 02/09: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard, 24/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynbreugel.
- Udea ferrugalis*** (Hübner, 1796) (Crambidae) Totaal: 4
 29/09: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 23/10: 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman,
 24/10: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 29/10: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens.
- Acherontia atropos*** (Linnaeus, 1758) (Sphingidae) Totaal: 3
 30/06: 1× Petigny (NA) Jaques Nicolas, 28/09: 1× Ursel (OV) Steven De Bruycker, 8/11: 1× Fleurus (HA) Marcel Houyez.
Laatste: 8/11/2004, 27/10/1998, 25/10/1986, 20/10/1988, 17/10/1992.
- Agrius convolvuli*** (Linnaeus, 1758) (Sphingidae) Totaal: 8
 19/07: 1× Lustin (NA) Stéphane Collard, 4/08: 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 11/08: 0× Waarschoot (OV) B Kindts, 11/08: 1× Waarschoot (OV) Boudewijn Kindts, 7/09: 0× Eeklo (OV) B Kindts, 7/09: 1× Eeklo (OV) Boudewijn Kindts, 11/09: 1× Maubray (HA) J Delecluse, 21/09: 30/09: 1× Saint-Médard (LX) Jean Luc Renneson, 3/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynbreugel, 8/10: 1× Gent (OV) Bart Heirweg.
- Macroglossum stellatarum*** (Linnaeus, 1758) (Sphingidae) Totaal: 476
 10/03: 1× (WV) Steve Wullaert.
 08/07: 15× (1× Wondelgem (OV) M Zwertvaegher, 4× Zomergem (OV) Daniel Sierens, 1× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1× Hansbeke (OV) H. Tessely, 1× Heurne (OV) Luc Menschaert, 3× Marbehan (LX) Jean Luc Renneson, 1× Charneux (LG) Bernard Chanteux, 1× Maldegem (OV) D Kempeneer, 2× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte).
 22/10: 2× Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte.
 Vroegste: 4/01/1992, 6/01/2001, 5/02/1997, 10/03/2004, 11/03/1990.
 Dagtotaal: 48 (23/08/2003), 15 (8/07/2004), 14 (11/09/1990), 12 (5/10/1991), 11 (3/10/1986).
 Jaartotaal: 1265 (2003), 476 (2004), 377 (1996), 351 (1990), 349 (1991).
- Colias crocea*** (Fourcroy, 1785) (Pieridae) Totaal: 177
 09/06: 1× Merchtem (VB) Omer Van De Kerckhove.
 29/09: 22× (6× Esneux (LG) Eric Stassart, 16× Dudzele (WV) Guido Orbie).
 07/11: 6× Zeebrugge (WV) Johan Debuck, 6× Zeebrugge (WV) Roland Vannieuwenhuyze.
 Laatste: 13/11/2003, 7/11/2004, 1/11/1994, 31/10/1997, 29/10/1999.
 Jaartotaal: 1507 (2003), 318 (1998), 283 (1996), 221 (2002), 177 (2004).
- Colias hyale*** (Linnaeus, 1758) (Pieridae) Totaal: 101
 19/05: 1× Wibrin (LX) H. Mardulyn.
 18/09: 27× (22× Resteigne (LX) Eric Stassart, 4× Ave-et-Auffe (NA) Eric Stassart, 1× Noirefontaine (LX) P Virlet).
 24/10: 1× Ciney (NA) Q. Smit.
 Vroegste: 9/05/1987, 19/05/1996, 19/05/2004, 25/05/1986, 25/05/1989.
Laatste: 24/10/2004, 18/10/1997, 4/10/1990, 3/10/1991, 30/09/2003.
 Dagtotaal: 50 (16/08/1988), 27 (18/09/2004), 21 (26/07/1992), 20 (29/07/1989), 10 (6/09/1998).
Jaartotaal: 101 (2004), 75 (1988), 70 (2003), 57 (1989), 51 (1992).

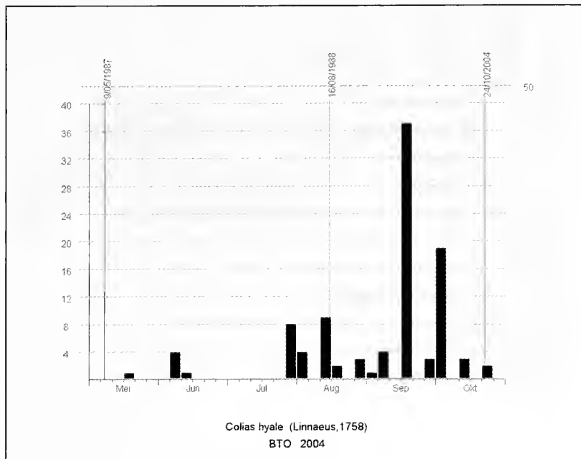

Fig. 1. Vliegtijdhistogram per decade van *Colias hyale* (Linnaeus, 1758).

***Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 6.024

- 28/01: 1× Aubel (LG) René Spronck.
 01/09: 191× (1× Asper (OV) Jacques Vanheuverswyn, 8× Eeklo (OV) VBF, 5× Hansbeke (OV) H. Tessely, 3× Ronse (OV) Dirk Verroken, 4× Lembeke (OV) Chris Bruggeman, 16× Ursel (OV) Odette Van Den Bossche, 8× Oostkamp (WV) Kristof Hurtekant, 1× Eeklo (OV) Rysseae-De Bie, 2× Beernem (WV) Inge Hurtekant, 4× Ursel (OV) Marc Van Opstaele, 1× Beernem (WV) Inge Hurtekant, 1× Hansbeke (OV) Hub Vernersch, 1× Eeklo (OV) Chris Bruggeman, 2× Wondelgem (OV) M Zwertvaegher, 5× Laarne (OV) Paul Durinck, 8× Meise (VB) Omer Van De Kerckhove, 2× Sint-Martens-Latem (OV) Paul Durinck, 2× Romedenne (NA) Violaine Fichet, 1× Daknam (OV) Paul Durinck, 2× Cordes (HA) Pierre Cluck, 10× Ransart (HA) J. Bultot, 1× Forest (HA) Remi Guinez, 1× Anderlecht (BHG) Willy Troukens, 1× Gentbrugge (OV) Eric Meuris, 3× Westouter (WV) Luc Merveillie, 1× Ichtegem (WV) Ivan Leroy, 1× Reningelst (WV) Andre Beddeleem, 3× Loker (WV) Luc Merveillie, 1× Hollebeke (WV) Jacques Vanderhaeghe, 2× Roeselare (WV) Jacques Vanderhaeghe, 17× Wingene (WV) Bart Mortier, 2× Nieuwerkerke (WV) Stef Spruytte, 2× Beernem (WV) Kristof Hurtekant, 8× Oostkamp (WV) Kristof Hurtekant, 1× Torhout (WV) Ivan Leroy, 1× Beernem (WV) Kristof Hurtekant, 1× Torhout (WV) Geert Carette, 3× Ieper (WV) Sylvain Cuvelier, 10× Zerkegem (WV) Geert Backers, 1× Moen (WV) Willy Vandemaale, 8× Deerlijk (WV) Willy Vandemaale, 12× Beveren (WV) Koen Lavens, 9× Deerlijk (WV) Willy Vandemaale, 1× Beselare (WV) Jori Degrande, 4× Assebroek (WV) Roland Vannieuwenhuize, 1× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 3× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 1× Slijpe (WV) Johan Broidioi, 1× Middelkerke (WV) Johan Broidioi, 1× Zandvoorde (WV) Johan Broidioi, 1× Sint-Kruis (WV) Roland Vannieuwenhuize, 2× Beselare (WV) Jori Degrande).
 30/11: 2× Deerlijk (WV) Willy Vandemaale.

***Vanessa cardui* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 2.063

- 15/02: 1× De Moeren (WV) Johan Devos, 1× Heestert (WV) Christoph Wintein.
 11/08: 119× (1× Beveren (WV) Willy Vandemaale, 1× Eeklo (OV) Chris Bruggeman, 20× Zeebrugge (WV) Roland Vannieuwenhuize, 1× Leffinge (WV) Johan Broidioi, 2× Oostende (WV) Johan Broidioi, 1× Ardoio (WV) Sylvain Cuvelier, 1× Boezinge (WV) Jori Degrande, 4× Maldegem (OV) Diëgo Van De Keere, 1× Reningelst (WV) Andre Beddeleem, 2× Mater (OV) F. Duerinck, 4× Werken (WV) Alex Top, 1× Ursel (OV) J.

Pauwels, 1× Asper (OV) Jacques Vanheeuverswyn, 1× Beernem (WV) Kristof Hurtekant, 1× Ursel (OV) Odette Van Den Bossche, 1× Eeklo (OV) Rysseaere-De Bie, 7× Wondelgem (OV) M Zwertvaegher, 2× Maldegem (OV) D Kempeneer, 1× Roeselare (WV) Jacques Vanderhaeghe, 2× Wingene (WV) Sylvain Cuvelier, 1× Brugge (WV) Sylvain Cuvelier, 5× Kemmel (WV) Stef Spruytte, 2× Kemmel (WV) Stef Spruytte, 5× Wenduine (WV) Aubin De Turck, 8× Veurne (WV) Johan Devos, 1× Poperinge (WV) Andre Beddeleem, 1× Beernem (WV) Kristof Hurtekant, 2× Ieper (WV) Kristof Goemaere, 1× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 2× Koksijde (WV) Godfried Warreyn, 2× Kemmel (WV) Jori Degrande, 2× Deerlijk (WV) Willy Vandemaële, 5× Wilskerke (WV) Jacques Geilleit, 8× Middelkerke (WV) Jacques Geilleit, 3× Westouter (WV) Luc Merveillie, 1× Veurne (WV) Johan Devos, 9× Trooz (LG) J Chapelle, 2× Resteigne (LX) Violaine Fichetef, 2× Wiesme (NA) D. Sevrin, 1× Heverlee (VB) F Walterus, 1× Ave-et-Auffe (NA) Violaine Fichetef.

30/10: 1× Wingene (WV) Bart Mortier.

Vroegste: 15/02/2001, 15/02/2004, 19/03/1998, 25/03/2002, 1/04/1997.

Rhodometra sacraria (Linnaeus, 1767) (Geometridae)

Totaal: 1

30/10: 1× Gentbrugge (OV) Eric Meuris.

Vroegste: 30/10/2004; Laatste: 30/10/2004; Dagtotal: 1 (30/10/2004); Jaartotaal: 1 (2004).

Agrotis ipsilon (Hufnagel, 1766) (Noctuidae)

Totaal: 147

27/05: 1× Eke (OV) Steve Wullaert.

22/06: 6× (6× Eke (OV) Steve Wullaert).

24/10: 2× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel.

Jaartotaal: 346 (1994), 312 (2003), 170 (1989), 156 (2000), 147 (2004).

Autographa gamma (Linnaeus, 1758) (Noctuidae)

Totaal: 1.064

16/01: 1× Merlemont (NA) Alain Paquet.

23/08: 72× (1× Gentbrugge (OV) Eric Meuris, 23× Lembeke (OV) Johan De Meyer, 10× Wenduine (WV) Boudewijn Kindts, 12× Presgoux (NA) Marcel Gillard, 8× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 12× Brussel (BHG) RH Nyst, 2× Kalmthout (AN) Chris Steeman, 2× Daknam (OV) Paul Durinck, 2× Beernem (WV) Gabriel Wieme).

17/11: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel.

Vroegste: 16/01/2004, 17/02/1988, 8/03/1996, 15/03/1997, 25/03/2002.

Chrysodeixis chalcites (Esper, 1789) (Noctuidae)

Totaal: 3

29/07: 1× Brecht (AN) Chris Steeman, 11/08: 1× Kalmthout (AN) Chris Steeman, 20/10: 1× Kapellen (AN) Chris Steeman.

Heliothis peltigera ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noctuidae)

Totaal: 1

17/08: 1× Brussel (BHG) R. H. Nyst.

Mythimna unipuncta (Haworth, 1809) (Noctuidae)

Totaal: 3

06/06: 2× Chokier (LG) Veronique Libert, 3/10: 1× Lixhe (LG) Eric Stassart.

Vroegste: 6/06/2004, 11/06/1994, 2/07/1996, 9/07/1992, 28/07/1990.

Laatste: 20/11/1994, 12/10/1995, 3/10/2004, 12/08/1990, 9/07/1992.

Dagtotal: 2 (28/07/1990), 2 (6/06/2004), 1 (9/07/1992), 1 (11/06/1994), 1 (12/10/1995).

Jaartotaal: 4 (1996), 3 (1990), 3 (1994), 3 (2004), 1 (1992).

Dwaalgasten en zwervers

- Lozotaeniodes formosana* (Frölich, 1830) (Tortricidae)** Totaal: 13
15/06: 2× Merksem (AN) Guido De Prins, 23/06: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 30/06: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 30/06: 1× Eke (OV) Steve Wullaert, 30/06: 3× Kalmthout (AN) Chris Steeman, 14/07: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 19/07: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 22/07: 3× Merksem (AN) Guido De Prins.
Vroegste: 2/06/2003, 10/06/1997, 10/06/1998, 13/06/1992, 15/06/2004.
- Dioryctria schuetzeella* Fuchs, 1899 (Pyrilidae)** Totaal: 3
08/06: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 14/06: 1× Schoten (AN) Leo Janssen, 26/06: 1× Schoten (AN) Leo Janssen.
Vroegste: 8/06/2004; Laatste: 26/06/2004; Dagtotaal: 1 (8/06/2004); Jaartotaal: 3 (2004).
- Ocrasa glaucinalis* (Linnaeus, 1758) (Pyrilidae)** Totaal: 1
15/06: 1× Viersel (AN) Chris Steeman.
Vroegste: 15/06/2004, 26/06/2003; Laatste: 2/10/2003, 15/06/2004; Dagtotaal: 1 (26/06/2003), 1 (15/06/2004); Jaartotaal: 6 (2003), 1 (2004).
- Diasemia reticularis* (Linnaeus, 1761) (Crambidae)** Totaal: 2
16/07: 1× Elsenborn (LG) Chris Steeman, 21/07: 1× Tailles (LX) Chris Steeman.
Laatste: 28/07/1996, 21/07/2004, 11/07/1993, 5/07/1997, 26/06/1994.
Jaartotaal: 103 (1993), 50 (1994), 10 (1996), 6 (1997), 2 (2004).
- Hemaris fuciformis* (Linnaeus, 1758) (Sphingidae)** Totaal: 2
09/08: 1× Roux (HA) Claire Goossens, 3/09: 1× Heurne (OV) Gerard Mornie.
Laatste: 9/10/1995, 5/10/1991, 10/09/1997, 3/09/2004, 22/08/1999.
- Hyles livornica* (Esper, 1780) (Sphingidae)** Totaal: 2
08/06: 1× Heverlee (VB) F Walterus, 9/06: 1× Heverlee (VB) F Walterus.
Vroegste: 8/06/2004, 12/06/2003, 12/07/1997; Laatste: 12/07/1997, 12/06/2003, 9/06/2004; Dagtotaal: 1 (12/07/1997), 1 (12/06/2003), 1 (8/06/2004); Jaartotaal: 2 (2004), 1 (1997), 1 (2003).
- Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) (Sphingidae)** Totaal: 5
08/05: 1× Marcinelle (HA) Hennuit Jean-Claude, 19/05: 2× Kinrooi (LI) Chris Steeman, 11/06: 1× Kinrooi (LI) Chris Steeman, 7/07: 1× Haut-Sarts (LG) Frédéric Goussey.
Vroegste: 30/04/1999, 7/05/1995, 8/05/2004, 12/05/2003, 15/05/1996.
- Iphiclidides podalirius* (Linnaeus, 1758) (Papilionidae)** Totaal: 3
28/05: 1× Petigny (NA) Ghislain Evrard, 31/05: 1× Belvaux (NA) Chris Steeman, 8/08: 1× Neuville (NA) Ghislain Evrard.
Laatste: 25/08/2001, 15/08/1991, 8/08/2004, 6/08/1992, 2/08/1990.
- Papilio machaon* (Linnaeus, 1758) (Papilionidae)** Totaal: 668
15/04: 1× Nederename (OV) Sonja.
31/08: 28× (1x Torhout (WV) Danny Dewulf, 1x Zonnebeke (WV) Olivier Dochy, 2x Werken (WV) Alex Top, 1x Zerkegem (WV) Geert Backers, 1x Deerlijk (WV) Willy Vandemaële, 1x Dranouter (WV) Free Claerhout, 1x Heestert (WV) Christoph Wintein, 1x Wingene (WV) Bart Mortier, 1x Ieper (WV) Jan Gouwy, 1x Nieuwkerke (WV) Stef Spruytte, 1x Dranouter (WV) Simon Cuvelier, 1x Ieper (WV) Sylvain Cuvelier, 1x Werken (WV) Alex Top, 1x Elverdinge (WV) Sylvain Cuvelier, 1x Maldegem (OV) Diëgo Van De Keere, 1x Asper (OV) Jacques Vanheuerswyn, 2x Asper (OV) Jacques Vanheuerswyn, 1x Bottelare (OV) Luc Verstraeten, 1x Eke (OV) Werner Latte, 1x Gentbrugge (OV) Eric Meuris, 5x Haccourt (LG) René Spronck, 1x Ave-et-Auffe (NA) Chris Steeman).
03/10: 1× Eeklo (OV) Rysseaere-De Bie.

Vroegste: 15/04/2004, 20/05/2006; **Laatste:** 3/10/2004, 31/08/2006; **Dagtotaal:** 28 (7/08/2004), 2 (31/08/2006); **Jaartotaal:** 668 (2004), 9 (2006).

***Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758) (Pieridae)**

Totaal: 28

31/05: 1× Sainte-Marie-sur-Semois (LX) Jean Luc Renneson, 6/06: 2× (LG) Veronique Libert, 7/06: 20× Marbehan (LX) Jean Luc Renneson, 9/06: 1× Grâce-Hollogne (LG) Veronique Libert, 9/07: 4× Sainte-Marie-sur-Semois (LX) Jean Luc Renneson.

***Leptidea sinapis* (Linnaeus, 1758) (Pieridae)**

Totaal: 1

30/06: 1× Zutendaal (LI) Paul Durinck.

Vroegste: 30/06/2004; **Laatste:** 30/06/2004; **Dagtotaal:** 1 (30/06/2004); **Jaartotaal:** 1 (2004).

***Polyommatus coridon* (Poda, 1761) (Lycaenidae)**

Totaal: 2

04/07: 2× Grâce-Hollogne (LG) Veronique Libert.

Vroegste: 20/06/1994, 4/07/2004, 11/07/1989, 14/07/2003, 21/07/1990.

***Aglais urticae* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 18

14/03: 1× Hamois (NA) Eric Walraevens, 16/03: 3× Hamois (NA) Eric Walraevens, 17/03: 1× Hamois (NA) Eric Walraevens, 31/03: 5× Hamois (NA) Eric Walraevens, 1/04: 2× Battice (LG) Bernard Chanteux, 12/06: 1× Achet (NA) Eric Walraevens, 24/07: 1× Battice (LG) Bernard Chanteux, 28/07: 2× Theux (LG) Louis Rose, 29/07: 1× Theux (LG) Louis Rose, 18/09: 1× Battice (LG) Bernard Chanteux.

Vroegste: 14/03/2004; **Laatste:** 18/09/2004; **Dagtotaal:** 5 (31/03/2004); **Jaartotaal:** 18 (2004).

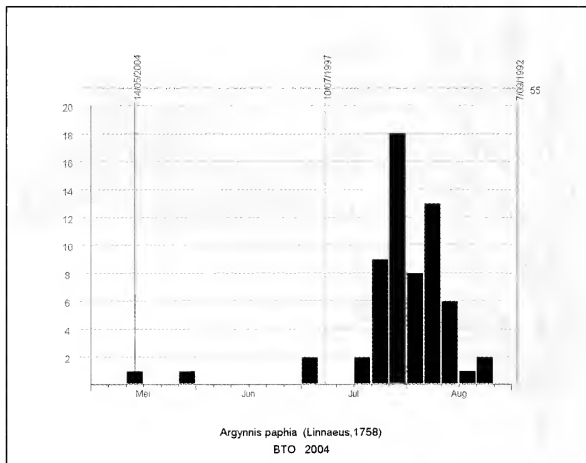

Fig. 2. Vliegtijdhistogram per decade van *Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758).

***Argynnis paphia* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)**

Totaal: 62

14/05: 1× Ursel (OV) Diëgo Van De Keere.

31/07: 17× (3x Heure (NA) Boudewijn Kindts, 12x Meix-devant-Virton (LX) Chris Steeman, 2x Torgny (LX) Chris Steeman).

22/08: 2× Han-sur-Lesse (NA) Chris Steeman.

Vroegste: 14/05/2004, 20/06/2003, 26/06/2000, 26/06/2002, 28/06/1997.

Dagtotaal: 55 (10/07/1997), 20 (18/08/1995), 19 (30/07/1992), 18 (16/08/1998), 17 (31/07/2004).

Jaartotaal: 115 (1997), 63 (1998), 63 (2000), 62 (2004), 42 (2003).

***Issoria lathonia* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)** Totaal: 247
 01/04: 2× Snellegem (WV) Roland Vannieuwenhuijze.
 11/08: 40× (40× Trooz (LG) J Chapelle).
 03/10: 1× Buissonville (NA) Eric Stassart, 12× Trooz (LG) J Chapelle, 1× Resteigne (LX) Eric Stassart.
 Voegste: 24/03/1994, 1/04/2004, 8/04/1991, 18/04/1997, 18/04/2003.
 Dagtotaal: 87 (19/09/2003), 74 (30/09/2002), 40 (11/08/2004), 10 (2/08/1997), 6 (16/08/1994).
 Jaartotaal: 502 (2003), 251 (2002), 247 (2004), 71 (1996), 59 (1997).

***Nymphalis antiopa* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)** Totaal: 8
 21/07: 1× Huise (OV) Xavier Coppens, 24/07: 1× Huise (OV) Xavier Coppens, 30/07: 1× Deinze (OV) Arsene Benoot, 3/08: 1× Ename (OV) Anne Fobert, 5/08: 1× Zingem (OV) Piet Vandenhove, 7/08: 1× Huise (OV) Xavier Coppens, 8/08: 2× Ename (OV) Gunther.

***Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) (Nymphalidae)** Totaal: 6
 26/03: 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman, 16/04: 1× Doische (NA) Chris Steeman, 2/05: 1× Lavaux-Sainte-Anne (NA) Chris Steeman, 19/05: 1× Gullegem (WV) Jacques Vervaeke, 3/07: 1× Doische (NA) Chris Steeman, 19/07: 1× Wijtschate (WV) Stef Spruytte.

***Hydria cervinalis* (Scopoli, 1763) (Geometridae)** Totaal: 1
 29/04: 1× Brecht (AN) Chris Steeman.

***Siona lineata* (Scopoli, 1763) (Geometridae)** Totaal: 109
 19/05: 1× Merlemont (NA) Alain Paquet.
 30/05: 39× (4× Torgny (LX) Chris Steeman, 35× Villers-la-Loue (LX) Chris Steeman).
 16/07: 1× Elsenborn (LG) Chris Steeman.
 Voegste: 19/05/2004, 25/05/2005; Laatste: 16/07/2004, 25/05/2005; Dagtotaal: 39 (30/05/2004), 1 (25/05/2005); Jaartotaal: 109 (2004), 1 (2005).

***Stegania trimaculata* (De Villers, 1789) (Geometridae)** Totaal: 8
 19/05: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 30/05: 1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 4/06: 1× Forest (HA) Remi Guinez, 9/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 11/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 14/06: 1× Brussel (BHG) RH Nyst, 29/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 30/06: 1× Merksem (AN) Guido De Prins.
 Jaartotaal: 63 (1993), 17 (2003), 14 (1986), 8 (2004), 6 (1998).

***Cerura erminea* (Esper, 1783) (Notodontidae)** Totaal: 7
 19/05: 1× Kinrooi (LI) Chris Steeman, 11/06: 6× Kinrooi (LI) Chris Steeman.
 Voegste: 19/05/2004, 28/05/2003; Laatste: 11/06/2004, 7/06/2003; Dagtotaal: 6 (11/06/2004), 4 (7/06/2003); Jaartotaal: 7 (2004), 5 (2003).

***Autographa bractea* ([Denis & Schiffmüller], 1775) (Noctuidae)** Totaal: 1
 17/09: 1× Ville-Pommeroeul (HA) Pierre Cluck.
 Voegste: 17/09/2004; Laatste: 17/09/2004; Dagtotaal: 1 (17/09/2004); Jaartotaal: 1 (2004).

***Catocala fraxini* (Linnaeus, 1758) (Noctuidae)** Totaal: 1
 27/09: 1× Presgaux (NA) Marcel Gillard.
 Laatste: 15/10/1998, 27/09/2004, 24/09/1992, 15/09/1986, 27/08/2003.

***Chloantha hyperici* ([Denis & Schiffmüller], 1775) (Noctuidae)** Totaal: 2
 20/05: 1× Hoboken (AN) Guido De Prins, 19/08: 1× Kapellen (AN) Chris Steeman.
 Voegste: 1/05/2003, 3/05/1999, 19/05/1998, 20/05/2004, 26/05/1995.

***Cryphia algae* (Fabricius, 1775) (Noctuidae)** Totaal: 45
 30/05: 1× Forest (HA) Remi Guinez.
 09/08: 13× (1× Dilbeek (VB) Willy Troukens, 12× Kapellen (AN) Chris Steeman).

29/08: 1× Battice (LG) Bernard Chanteux.

Vroegste: 1/01/1987, 30/05/2004, 5/06/1998, 16/06/1993, 27/06/2003.

Laatste: 13/09/1991, 3/09/1987, 3/09/1996, 29/08/2004, 25/08/1990.

Dagtotaal: 49 (31/07/1992), 13 (9/08/2004), 11 (31/07/1995), 10 (20/08/1996), 9 (11/08/1990).

Jaartotaal: 101 (1992), 51 (1996), 48 (1995), 45 (2004), 38 (1991).

Hoplodrina ambigua ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noct.) Totaal: 292

01/05: 1× (LG) Eric Stassart.

21/08: 21× (12× Merksem (AN) Guido De Prins, 1× Brussel (BHG) RH Nyst, 1× Braine-le-Château (BW) Willy Troukens, 5× Forest (HA) Remi Guinez, 2× Turnhout (AN) Guido De Prins).

29/09: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel.

Vroegste: 5/04/1999, 22/04/2002, 1/05/2004, 5/05/2003, 24/05/1993.

Dagtotaal: 38 (3/09/1996), 29 (24/08/1999), 25 (13/08/2003), 22 (16/08/1995), 21 (21/08/2004).

Jaartotaal: 539 (1996), 442 (2003), 292 (2004), 262 (1991), 209 (1995).

Macdunnoughia confusa (Stephens, 1850) (Noctuidae) Totaal: 33

13/07: 1× Sinaai-Waas (OV) Boudewijn Maes.

20/09: 3× (1× Merksem (AN) Guido De Prins, 2× Forest (HA) Remi Guinez).

05/10: 1× Forest (HA) Remi Guinez.

Mythimna albipuncta ([Denis & Schiffermüller], 1775) (Noct.) Totaal: 209

17/05: 1× Eke (OV) Steve Wullaert, 1× Merksem (AN) Guido De Prins.

19/08: 17× (17× Kapellen (AN) Chris Steeman).

26/10: 1× Sint-Katherina-Lombeek (VB) Serge Van Cleynenbreugel.

Laatste: 9/11/1994, 26/10/1995, 26/10/2004, 21/10/1990, 21/10/2003.

Dagtotaal: 43 (15/08/1995), 29 (3/09/1996), 22 (31/08/1991), 17 (19/08/2004), 16 (25/08/2001).

Jaartotaal: 278 (1996), 255 (2003), 242 (1995), 209 (2004), 77 (2001).

Mythimna l-album (Linnaeus, 1767) (Noctuidae) Totaal: 4

27/08: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 14/09: 1× Merksem (AN) Guido De Prins, 17/09: 1× Aywaille (LG) Eric Stassart, 18/09: 1× (LG) Eric Stassart.

Euplagia quadripunctaria (Poda, 1761) (Arctiidae) Totaal: 23

28/07: 2× Heverlee (VB) F Walterus, 5/08: 4× Heverlee (VB) F Walterus, 9/08: 2× Heverlee (VB) F Walterus, 11/08: 6× Heverlee (VB) F Walterus, 12/08: 1× Heverlee (VB) F Walterus, 15/08: 2× Heverlee (VB) F Walterus, 16/08: 4× Heverlee (VB) F Walterus, 18/08: 1× Heverlee (VB) F Walterus, 26/08: 1× Heverlee (VB) F Walterus.

Vroegste: 16/05/2000, 28/07/2004, 29/07/2003, 30/07/2001, 7/08/2002.

Laatste: 2/11/2000, 26/08/2004, 24/08/2001, 16/08/2002, 10/08/2003.

Dagtotaal: 100 (5/06/2000), 8 (4/08/2003), 6 (11/08/2004), 2 (18/08/2001), 2 (16/08/2002).

Jaartotaal: 328 (2000), 23 (2004), 18 (2003), 7 (2001), 4 (2002).

Trekvlinders per decade in België in 2004

BTO - FNB 2004	Jan			Feb			Maa			Apr			Mer			Jun			Jul			Aug			Sep			Okt			Nov			Dec			Totaal						
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III							
<i>Phleeta xylosteia</i>													3	1		2	1	6	5	4	4	2																		30			
<i>Loxostege sicalis</i>																		1																			1						
<i>Homophila noctuella</i>																																					2						
<i>Udea ferugalis</i>																																					4						
<i>Acherontia atropos</i>																1																		1			3						
<i>Agnus convolvuli</i>																																					8						
<i>Macropisum staliatum</i>																1	5	2	1	3	1	2	5	33	70	61	64	38	7	8	35	39	44	45	8	3	476						
<i>Coilas crocea</i>																1	1																				177						
<i>Coilas hyale</i>																4	1																				101						
<i>Vanessa atalanta</i>	1															4	4	8	2	16	16	6	11	18	163	410	229	286	328	474	429	493	661	1011	995	2065	332	159	216	38	21	8	6044
<i>Vanessa cardui</i>																2	2	3	2	2	1	3	9	66	299	86	30	29	102	433	219	175	59	13	15	13	8			2063			
<i>Rhodometra sacra</i>																																					1						
<i>Agrotis ipsilon</i>																																								147			
<i>Autographa gamma</i>	1																																							1064			
<i>Chrysodeixis chalcites</i>																																								3			
<i>Heliothis pelligera</i>																																								1			
<i>Methimna unipuncta</i>																																								3			
																																								10128			

Overzicht

In de tabellen (p. 51–52) kan je de decadetotalen terugvinden van de trekvlinders en de dwaalgasten/zwervers.

Dankwoord

Aan M. Gillard voor zijn coördinatiewerk t.a.v. de Franstalige medewerkers. Aan alle medewerkers van het BTO voor het nauwkeurig noteren en doorsturen van hun gegevens. W. De Prins, T. Garrevoet, M. Gillard en V. Gillis wil ik danken voor het nalezen van het manuscript.

Tot slot

De databank is nu voor ca. 90% in orde. Alle waarnemingen werden behouden. Twijfelachtige of onvolledige waarnemingen worden op dit moment niet meer meegeteld maar kunnen te allen tijde weer "geactiveerd" worden als ze aangevuld worden.

Wegens de zeer geringe respons op mijn oproep in het vorige verslag, herhaal ik deze hier nogmaals: kan iedereen die verder wil meewerken, contact met mij opnemen? Bij voorkeur per e-mail, maar het kan natuurlijk ook per brief of via de telefoon.

bto@scarlet.be
Serge Van Cleynenbreugel
Ternatstraat 33
1742 Sint-Katherina-Lombeek
Tel: 02/582.72.21

Vermits de plaats in *Phegea* beperkt is, heb ik me in dit verslag beperkt tot de belangrijkste vermeldingen. Er is echter een uitgebreide (digitale) versie van het jaarverslag beschikbaar. Dit verslag bevat alle waarnemingen van 2004, grafieken van veel meer soorten en een top-5 per soort. Geeft mij een seintje als je dit verslag wil ontvangen.

Bibliografie

- De Prins, W. 1998. Catalogue of the Lepidoptera of Belgium. — *Studiedocumenten van het KBIN* 90: 1–236.
- KMI, 2005. Klimatologisch overzicht van het jaar 2004. — http://www.meteo.be/sc_publication/data/pdf/bi_RMI_annual_report_2004_bi.pdf.
- Van Cleynenbreugel, S. 2006. Trekvlinders in 2003, twintigste jaarverslag (Lepidoptera). — *Phegea* 34(3): 113–119.
-

Boekbesprekingen

Weidenhoffer, Z., Bozano, G. C. & Churkin, S. 2004. *Lycaenidae part II Subfamily Theclinae Tribe Eumaeini (partim) Satyrium, Superflua, Armenia, Neolycaena, Rhymnaria.* — In: Bozano, G. C. (ed.), *Guide to the Butterflies of the Palaearctic Region.*

21 × 29,5 cm, 94 pp., volledig in kleur geïllustreerd, paperback, Omnes Artes, s.a.s., Via Castel Morrone 19, I-20134 Milano, www.omnesartes.com, 44,- € (ISBN 88-87989-06-0).

In dit zevende deel uit de reeks *Guide to the Butterflies of the Palaearctic Region* worden enkele "moeilijke" genera behandeld, niet zozeer omdat hun uiterlijke morfologie erg moeilijk te interpreteren is, maar wel omdat vele taxa in een uiterst beperkt areaal voorkomen, dat meestal erg moeilijk bereikbaar is, zoals de hooggebergten van China, Mongolië en Rusland. Door een verruimde, internationale samenwerking kon echter het nodige materiaal bijeengebracht worden voor dit boek.

In dit boek worden de "bruine Theclinae" behandeld, waarvan wij het genus *Satyrium* het best kennen omdat dit in West-Europa vertegenwoordigd is met enkele soorten. *Superflua* en *Armenia* worden als subgenera van dit genus beschouwd. Het genus *Neolycaena* bevat *Rhymnaria* als subgenus.

Vooraan in het boek wordt *Satyrium (Superflua) nikiforovi* Weidenhoffer beschreven. Er worden 19 taxonomische wijzigingen voorgesteld, meestal nieuwe synoniemen. Na een korte, algemene inleiding over de familie Lycaenidae, volgen uitgebreide, taxonomische behandelingen van de genera, subgenera en soorten. Van elke soort worden enkele exemplaren in kleur afgebeeld, zowel boven- als onderzijde. De volledige naam, incl. verwijzing naar de originele beschrijving, type-lokaliteit, en synoniemen worden gegeven. Het aantal subspecies wordt erg beperkt. Determineerkenmerken worden aangehaald, vooral met diagnostische eigenschappen. De genitalia worden kort besproken en meestal ook afgebeeld. De verspreiding wordt aangegeven en visueel voorgesteld op een verspreidingskaartje. Daarbij valt op dat sommige soorten erg lokaal voorkomen.

Tuzov, V. K. & Bozano, G. C. 2006. *Nymphalidae part II. Tribe Argynnini Boloria, Proclassiana, Classiana.* — In: Bozano, G. C. (ed.), *Guide to the Butterflies of the Palaearctic Region.*

21 × 29,5 cm, 72 pp., volledig in kleur geïllustreerd, paperback, Omnes Artes, s.a.s., Via Castel Morrone 19, I-20134 Milano, www.omnesartes.com, 44,- € (ISBN 88-87989-07-9).

De meeste soorten uit de in dit deel behandelde genera zijn aangepast aan het leven in koude omstandigheden. Zij komen hoofdzakelijk voor in gebergten en in de toendra en taiga van Noord-Europa en Siberië.

De taxonomie in deze groep is niet altijd even duidelijk en enkele taxa kunnen beter opgevat worden als semispecies. Noch de uiterlijke morfologie, die in sommige soorten erg variabel is, noch de structuur van de mannelijke genitalia, geven eenduidige diagnostische kenmerken. Toch zijn de auteurs erin geslaagd om niet te vervallen in een eindeloze opsomming van subspecies. Integendeel, de verschillende soorten zo nauwkeurig mogelijk afgelijnd en differentiële kenmerken worden aangeduid in de tekst en op de afbeeldingen in kleur. Bij enkele variabele soorten wordt een lange rij synoniemen vermeld; zo wordt voor *Classiana euphrosyne* geen enkele ondersoort erkend, maar staan er wel 61 synoniemen opgesomd.

Beide delen in deze reeks zijn zonder meer erg verzorgd uitgegeven. De afbeeldingen van de imago's zijn erg scherp en kleurecht. De tekeningen van de genitalia zijn zeer gedetailleerd en de kaartjes geven snel een duidelijk overzicht van de verspreiding van de verschillende soorten. Vooral voor mensen die alleen met Europese taxa bezig zijn, geven deze publicaties een goed beeld van wat er meer naar het oosten toe nog voorkomt aan soorten. Achteraan in beide delen volgt telkens een literatuurlijst en een alfabetische index.

Dit zijn boeken die iedere dagvlinderliefhebber in zijn bibliotheek moet hebben!

Willy De Prins

Argyresthia glaucinella, nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae)

Adriaan Peeters

Abstract. *Argyresthia glaucinella*, new for the Belgian fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae)

On 01 July 2006 a specimen of *Argyresthia glaucinella* Zeller, 1839 was caught in a 125 W mv moth trap in a garden at Schoten (Belgium, province of Antwerpen). This species has not been observed in Belgium before.

Résumé. *Argyresthia glaucinella*, espèce nouvelle pour la faune belge (Lepidoptera: Yponomeutidae)

Le 01 juillet 2006, un exemplaire d'*Argyresthia glaucinella* Zeller, 1839 fut capturé dans un jardin à Schoten (Belgique, province d'Anvers). C'est la première fois que cette espèce est observée en Belgique.

Key words: *Argyresthia glaucinella* – faunistics – Belgium – first record.

Peeters, A.: Voorkempenlaan 40, B-2900 Schoten, peetersadriaan@gmail.com

Op 01 juli 2006 werd bij het controleren van een 125 W mv nachtvlinderdial in een tuin te Schoten (prov. Antwerpen) een donkere, onopvallend getekende *Argyresthia* opgemerkt (fig. 1). Na raadpleging van de beschikbare literatuur rees het vermoeden dat het wel eens *Argyresthia glaucinella* Zeller, 1839 kon betreffen, hetgeen later (na genitaalonderzoek) door Willy De Prins bevestigd werd. Het betreft de eerste maal dat deze soort in België werd waargenomen.

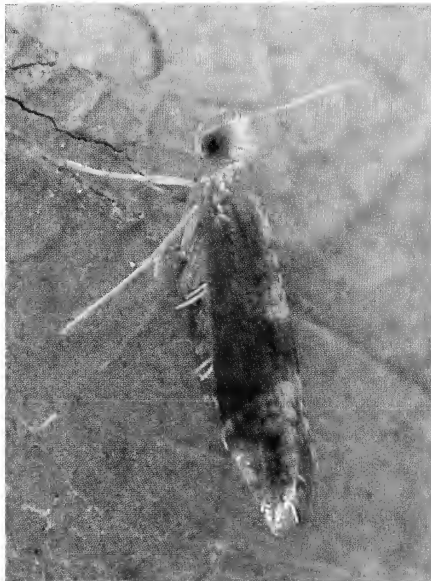

Fig. 1. *Argyresthia glaucinella* Zeller, 1839. Schoten (Antwerpen), 01.VII.2006.

Uiterlijke kenmerken

Spanwijdte 8,0–10,0 mm. Kop en voorhoofd zijn witachtig tot okerkleurig, donkerder tussen de antennen. De antennen zijn okerkleurig en vaag bruin geringd. Ook de labiale palpen zijn (bleek) okerkleurig. Het borststuk is bleek glanzend koper gekleurd, de tegulae zijn donkerder en purperachtig. De voorvleugels zijn eveneens donker purperachtig gekleurd en geven een koperen glans. Van de vleugelbasis tot net voor het midden van de vleugel is een witte, licht koperkleurige dorsale streep zichtbaar, onderbroken door fijne dwarsstreepjes. Omstreeks het midden van de vleugel is een vage dwarsband herkenbaar: deze is iets donkerder dan de grondkleur. Voorbij deze dwarsband is de vleugel duidelijk lichter, vooral ter hoogte van het dorsum, de cilia zijn donker purperachtig gekleurd. De achtervleugels zijn grijsachtig donker, de poten bruinachtig, lichter tussen de segmenten (Agassiz 1996).

Biologie

De eitjes worden gelegd in barsten en spleten in de schors van eik (*Quercus* sp.), paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) of berk (*Betula* sp.). Wanneer precies de eitjes uitkomen is niet geweten maar in maart en april voeden de larven zich in de schors waarbij zij rode frass door de barsten weer naar buiten duwen. Aan de hand van deze sporen kan de aanwezigheid van de soort overigens gemakkelijker ontdekt worden dan dat zij als imago wordt waargenomen: dit gebeurt immers zelden. De larven verpoppen in mei en juni, de imago's vliegen in één generatie van juni tot juli en kunnen 's ochtends zittend onderaan de stammen van bomen worden aangetroffen (Agassiz 1996).

Verspreiding

A. glaucinella komt in heel Europa voor: van Finland en de Baltische Staten tot Spanje en van Griekenland tot Ierland. De soort is bekend uit 23 verschillende landen waaronder al onze buurlanden, het Groothertogdom Luxemburg uitgezonderd (Agassiz 2005). Aangezien zij over heel haar verspreidingsgebied slechts plaatselijk voorkomt en waarnemingen van imago's zeldzaam zijn, was het te verwachten dat de soort ook in België vroeg of laat ontdekt zou worden. De habitat bestaat uit open bosgebied (Agassiz 1996).

Bibliografie

- Agassiz, D. J. L. 1996. Yponomeutidae. – In: Emmet, A. M. (ed.): *The Moths and Butterflies of Great Britain and Ireland. Volume 3. Yponomeutidae – Elachistidae.* — Harley Books Ltd., Great Horkesley, 452 pp., 17 plates (9 in colour) (Chapter pagination: 39–109).
- Agassiz, D. J. L. 2005. Yponomeutidae. – In: Karsholt, O. & Razowski, J. (eds.) *Fauna Europaea*, Lepidoptera, version 1.2. — <http://www.faunaeur.org/>

***Turanana dushak* new to Iran, a re-description of its valva and of the valva of *Turanana panaegides*, and new sampling locality data for *Turanana endymion endymion* and *Turanana endymion ahasveros* (Lepidoptera: Lycaenidae)**

John G. Coutsis & Jean-Pierre Borie

Abstract. *Turanana dushak* Dubatolov, 1989 is reported as new to Iran, its valvae as well as those of *Turanana panaegides* (Staudinger, 1886) are re-described, and new sampling localities are given for *Turanana endymion endymion* (Freyer, 1850) and for *Turanana endymion ahasveros* Bytinski-Salz & Brandt, 1937.

Samenvatting. *Turanana dushak* een nieuwe soort voor Iran, met herbeschrijving van de valva en ook van de valva van *Turanana panaegides*, en nieuwe lokaliteiten voor *Turanana endymion endymion* en *Turanana endymion ahasveros* (Lepidoptera: Lycaenidae) *Turanana dushak* Dubatolov, 1989 wordt hier voor het eerst uit Iran vermeld. De valven van deze soort alsook die van *Turanana panaegides* (Staudinger, 1886) worden opnieuw beschreven, en nieuwe lokaliteiten voor *Turanana endymion endymion* (Freyer, 1850) en voor *Turanana endymion ahasveros* Bytinski-Salz & Brandt, 1937 worden meegedeeld.

Résumé. *Turanana dushak*, espèce nouvelle pour l'Iran, avec rédescription de ses valves et de celles de *Turanana panaegides*, et nouvelles localités de *Turanana endymion endymion* et *Turanana endymion ahasveros* (Lepidoptera: Lycaenidae)

Turanana dushak Dubatolov, 1989 est mentionné ici pour la première fois de l'Iran. Les valves de cette espèce, ainsi que celles de *Turanana panaegides* (Staudinger, 1886) sont redécrites. De nouvelles localités de *Turanana endymion endymion* (Freyer, 1850) et de *Turanana endymion ahasveros* Bytinski-Salz & Brandt, 1937 sont mentionnées.

Key words: Lycaenidae – Genitalia – *Turanana dushak* – *Turanana panaegides* – *Turanana endymion endymion* – *Turanana endymion ahasveros* – Iran – Turkey – faunistics.

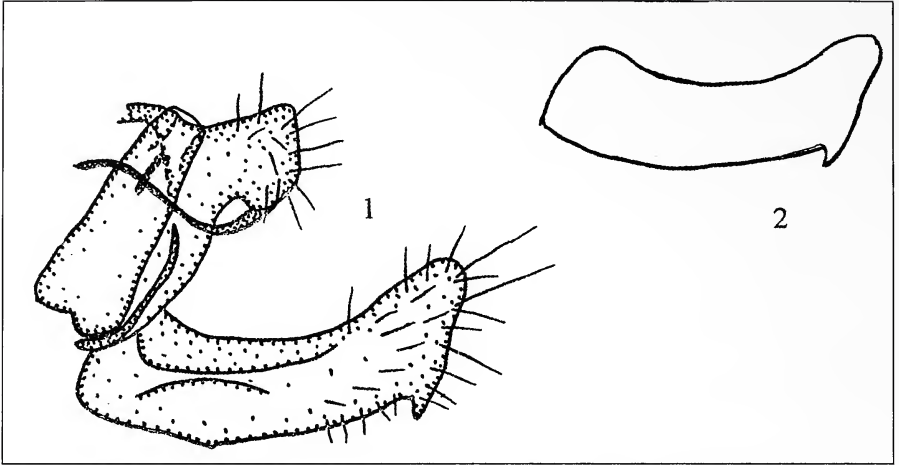
Coutsis, J. G.: 4 Glykonos Street, GR-10675 Athens, Greece (kouts@otenet.gr).

Borie, J. P.: 7, Allée du Carmel, F-60200 Compiègne, France.

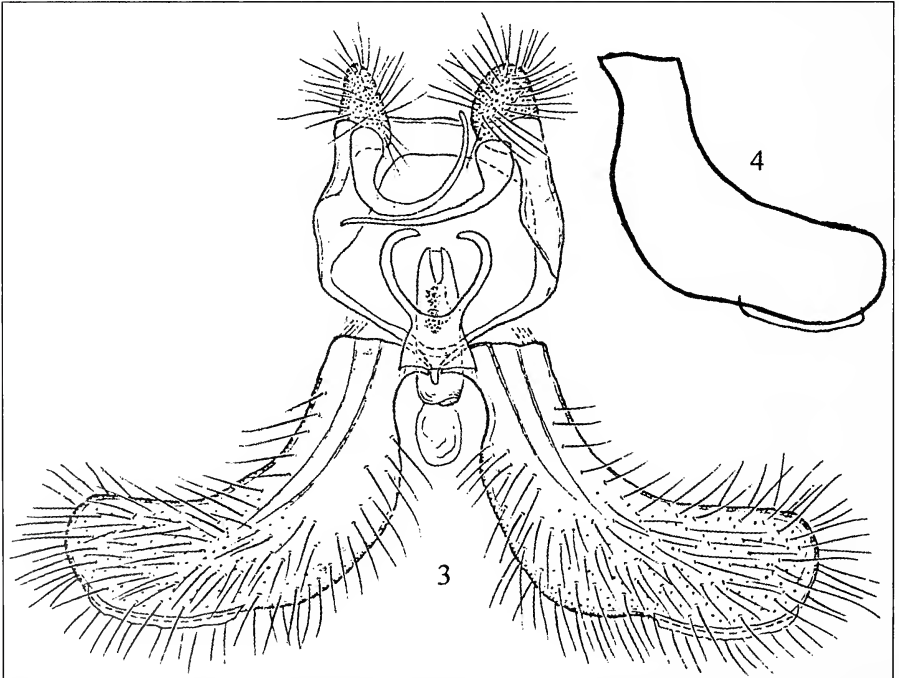
Introduction

Turanana dushak Dubatolov, 1989 —type locality Mt. Dushak, Kopet-Dagh, Turkmenistan— was described as a new species on the basis of what was said to be the existence of a single, large ventral tooth on the terminal edge of its valva (Fig.1), a feature which is absent in all other hitherto recognized *Turanana* species. Tuzov *et al.* (2000) use this feature (Fig. 2) in order to separate *T. dushak* from the externally similar *Turanana endymion* (Freyer, 1850), which is said to possess 8–12 small teeth ventro-distally on its valva.

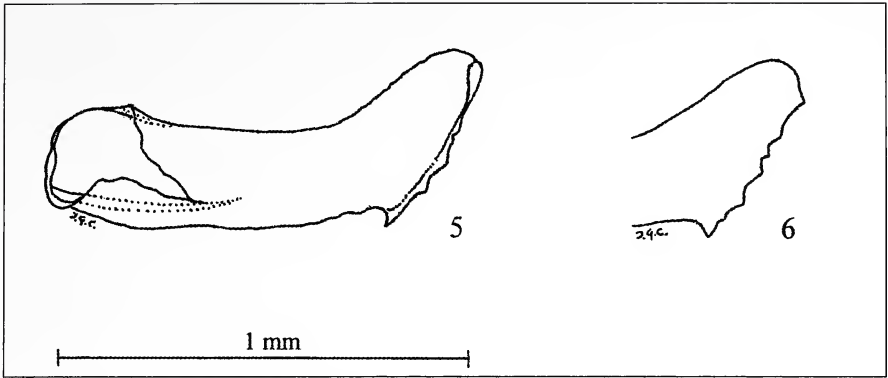
Turanana panaegides (Staudinger, 1886) has been separated from all other recognized *Turanana* species both by external characters as well as by the ventral part of the distal end of its valva, which is shown to possess an imperceptibly wavy, toothless, carinate extension ventro-distally in Zhdanko (1984), and one which is completely straight, in Tuzov *et al.* (2000) (Figs. 3 & 4 respectively); this is a feature unique to this species within the genus *Turanana*.

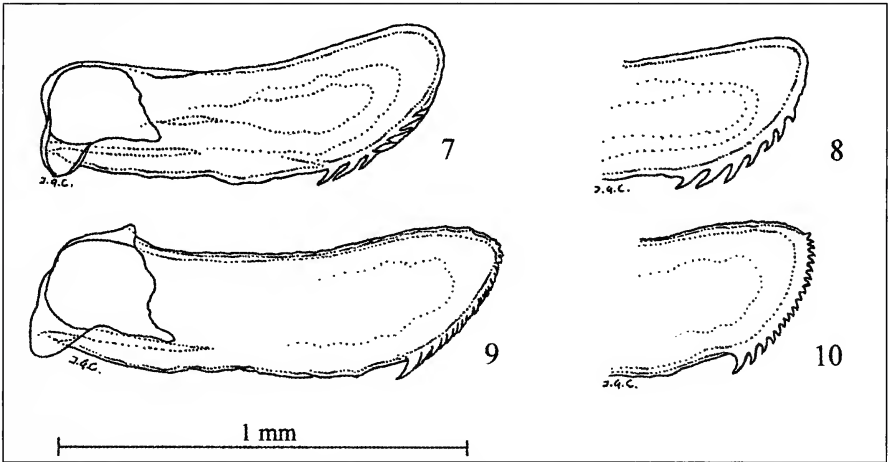
Figs. 1, 2. Male genitalia of *Turanana dushak* Dubatolov, 1989. 1.– Entire apparatus, after Dubatolov (1989). 2.– Valva, after Tuzov *et al.* (2000).

Figs. 3, 4. Male genitalia of *Turanana panaegides* (Staudinger, 1886). 3.– Entire apparatus, after Zhdanko (1984). 4.– Valva, after Tuzov *et al.* (2000).

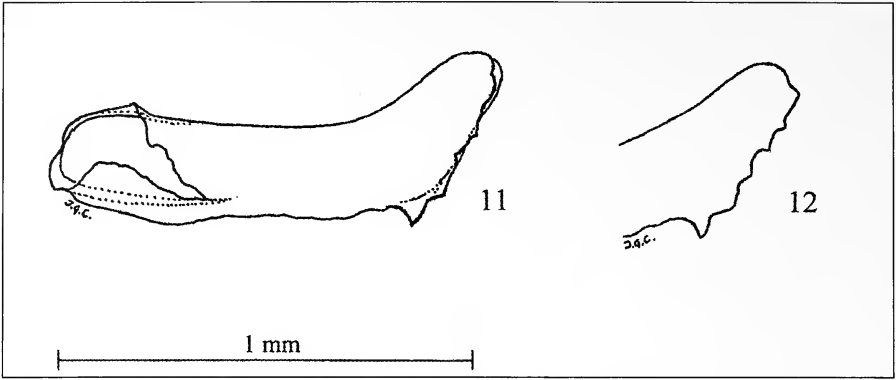

Figs. 5, 6. Right valve of *T. dushak*, Turkmenistan, Kopet-Dagh, Dushak Mts., 1500 m, N 37° 54', E 57° 56', 7.viii.1992, Hreblay & Ronkay leg., coll. J. P. Borie. 5.– Side view of inner face of valva. 6.– Flat view of distal end of valva.

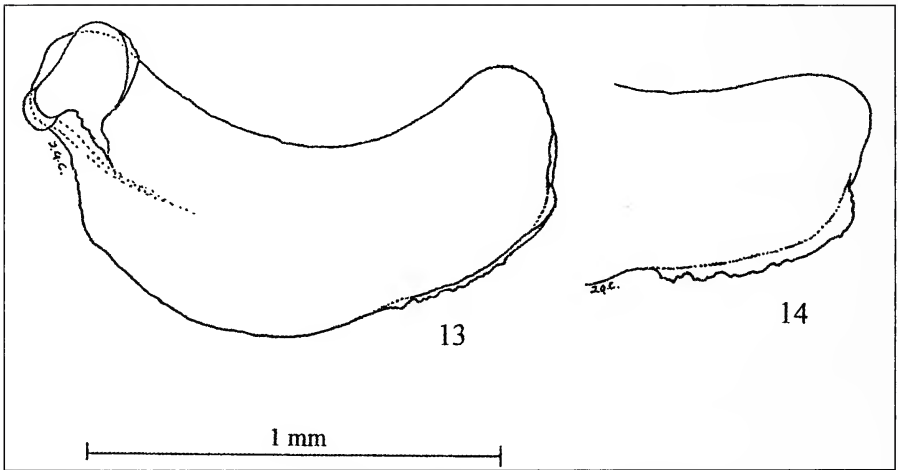

Figs. 7–10. Right valve of *Turanana* species. 7, 9. Side view of inner face of valva. 8, 10. Flat view of distal end of valva. 7, 8.– *T. endymion* (Freyer, 1850), Turkey, Erzincan province, 5 km SE of Çağlayan, 1500 m, 5.vii.1999. 9, 10.– *T. taygetica* (Rebel, 1902), Greece, Pelopónnisos, Mt. Helmós, 1680 m, 18.vi.1997.

In Coutsis (2005), a map and lists of sampling localities are given for *T. endymion endymion*, *T. endymion ahasveros* (Bytinski-Salz & Brandt, 1937), *Turanana taygetica taygetica* (Rebel, 1902) and *T. taygetica endymionoides* Coutsis, 2005. In Coutsis (2006) these are amended, further supplemented and also include sampling locality data for the newly described *T. taygetica micrasiatica* Coutsis, 2006.

Figs. 11, 12. Right valva of *T. dushak*, Iran, Khorasan, 53 km NE of Qučan, 1900 m, 15.vii.2000, J. P. Borie leg. et coll. **11.**– Side view of inner face of valva. **12.**– Flat view of distal end of valva.

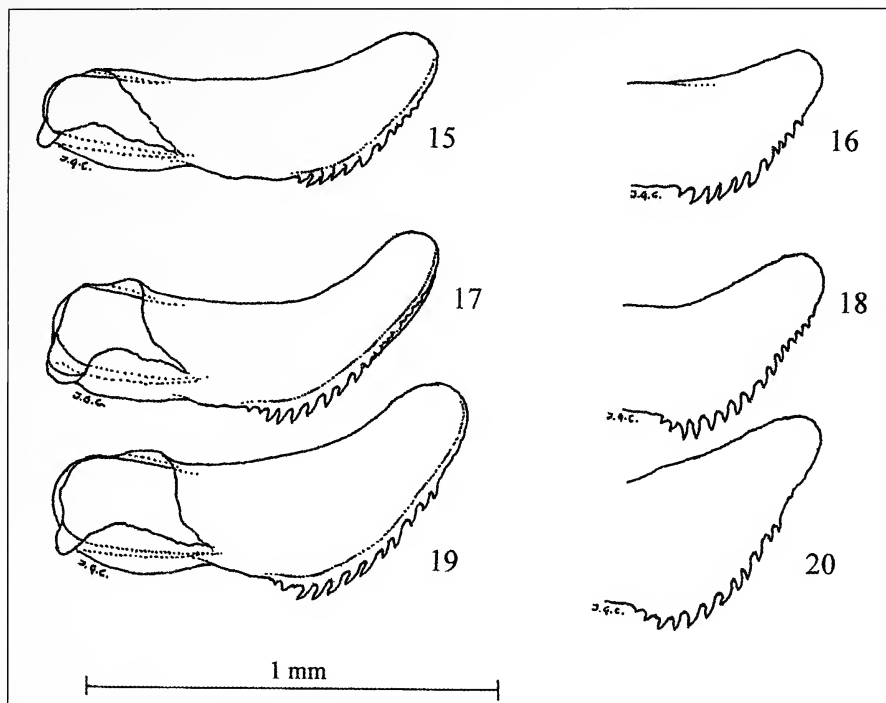

Figs. 13, 14. Right valva of *T. panaegides*, W. Tian-Shan, Kuraminsky Mts., Kamchik pass, 2500–2800 m, 4.vii.1997. **13.**– Side view of inner face of valva. **14.**– Flat view of distal end of valva.

A re-description of the valva of *T. dushak*

A single male, topotypical *T. dushak*, labelled Turkmenistan, Kopet-Dagh, Dushak Mts., 1500 m, N 37° 54', E 57° 56', 7.viii.1992, Hreblay & Ronkay leg., coll. J. P. Borie, exhibited valvae that are longer than those of *T. endymion*, for specimens of near equal size (Fig. 5). The distal edge of the valva was found to have 6 wide-at-base teeth, of which the one placed ventrally is the most prominent (Fig. 6). These features clearly separate *T. dushak* from the externally quite similar *T. endymion*, and *T. taygetica*, whose valvae are quite different (Figs. 7, 8 & 9, 10 respectively), but disagree slightly with the original notion that its valva is single-toothed. It must also be noted that the number of valval

teeth observed in an extensive series of *T. endymion* was found to vary from 6 to 15, suggesting that this variability is even greater than that which is reported in Tuzov *et al.* (2000).

Figs. 15–20. Right valva of *Turanana* species. 15, 17, 19. Side view of inner face of valva. 16, 18, 20. Flat view of distal end of valva. **15, 16.**– *T. endymion endymion*, Turkey, Adana province, 8 km N of Saimbeyli, 30.vii.1987. **17–20.**– *T. endymion ahasveros* (Bytinski-Salz & Brandt, 1937), Iran. **17, 18.**– Semnan, 43 km NW of Bechan, 2500 m, 26.vii.2000, coll. J. P. Borie. **19, 20.**– Hamadan, 20 km SE of Nehavand, Sarab, 2100 m, 20.vii.2001, coll. J. P. Borie.

T. dushak from Iran

A single male *Turanana* specimen, labelled Iran, Khorasan, 53 km NE of Qučan, 1900 m, 15.vii.2000, J. P. Borie leg. et coll., exhibited valvae that are identical to those of topotypical *T. dushak* (Figs. 11, 12), leaving no doubt in mind that the specimen in question indeed belongs to this same species. In view of the fact that to the best of our knowledge there exist in the literature no previous records for this species from Iran—as also evidenced by the latest work on Iranian butterflies (Nazari 2003)—we believe that the present record constitutes a new addition to the faunal elements of that country. Zoogeographically, however, the Iranian locality comes as no surprise, as it is situated in the same mountain chain, i.e. Kopet-Dagh, as is the type locality.

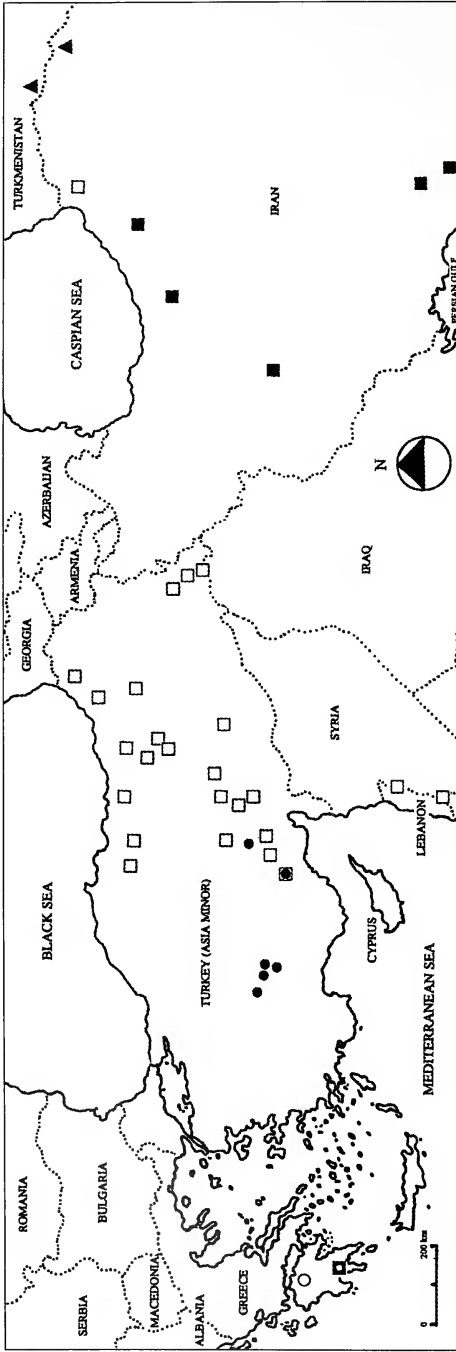

Fig 21. Map showing sampling localities of *Turanana* species, as applying to Coutsis (2005 & 2006) and to the present paper.

- = *Turanana endymion endymion* (Freyer, 1850)
- = *Turanana endymion ahasveros* (Bytinski-Salz & Brandt, 1937)
- = *Turanana taygetica taygetica* (Rebel, 1902)
- = *Turanana taygetica micrasiatica* Coutsis, 2006
- ▲ = *Turanana dushak* Dubatolov, 1989

A re-description of the valva of *T. panaegides*

A single male specimen, labelled W Tian-Shan, Kuraminsky Mts., Kamchik pass, 2500–2800 m, 4.vii.1997 was found to possess valvae attributable to *T. panaegides* (Fig. 13). It was however found that the valval distal end exhibits ventrally a multi-toothed carinate extension (Fig. 14) in place of an imperceptibly wavy, or straight one, as previously shown respectively in Zhdanko (1984) and in Tuzov *et al.* (2000). The teeth are shallow, wide-at-base, weekly serrated and irregular in size and placement. Another character worth mentioning is the great size of the valva, this being considerably longer and wider than that of either *T. endymion*, *T. taygetica* or *T. dushak*.

New sampling localities for *T. endymion endymion* and for *T. endymion ahasveros*

A single male specimen labeled Turkey, Adana province, 8 km N of Saimbeyli, 30.vii.1987 was found to possess valvae referable to those of *T. endymion endymion* (Figs. 15, 16).

Two more male specimens from Iran, one from Semnan, 43 km NW of Bechan, 2500 m, 26.vii.2000, coll. J. P. Borie, and the other from Hamadan, 20 km SE of Nehavand, Sarab, 2100 m, 20.vii.2001, coll. J. P. Borie, both were found to possess elongated valvae similar to those of *T. endymion ahasveros* (Figs. 17, 18 & 19, 20, respectively).

All three of these records constitute new additions to the sampling localities presented in Coutsis (2005 & 2006), and are shown on the included map, together with the previous ones, as well as with those for *T. dushak* (Fig. 21).

References

- Coutsis, J. G. 2003. Revision of the *Turanana endymion* species-group (Lycaenidae). — *Nota lepidopterologica* **27**(4): 251–272.
- Coutsis, J. G. 2006. Additional revisionary actions and corrections in the *Turanana endymion* species-group (Lycaenidae). — *Nota lepidopterologica* **29**(1/2): 17–25.
- Dubatolov, V. V. 1989. New species of butterflies (Lepidoptera, Lycaenidae, Satyridae) from Middle Asia. — *Trudy zool. Inst. AN SSSR* **200**: 136–140. (In Russian).
- Nazari, V. 2003. *Butterflies of Iran*. — Dayereh-Sabz, 580 pp. (In Farsi).
- Staudinger, O. 1886. Centralasiatische Lepidopteren. — *Stettiner Entomologische Zeitung* **47**(7–9): 193–215, 225–256.
- Tuzov, V. K., Bogdanov, P. V., Churkin, S. V., Dantchenko, A. V., Devyatkin, A. L., Murzin, V. S., Samodurov, G. D. & Zhdanko, A. B. 2000. *Guide to the butterflies of Russia and adjacent territories* (Lepidoptera, Rhopalocera), vol. 2. — Pensoft, Sofia, 580 pp.
- Zhdanko, A. B. 1984. Review of the blue butterfly genus *Turanana* Beth.-Bak., with description of a new species, *T. tajana* sp. n. from the subgenus *Otaria* subgen. n. (Lepidoptera, Lycaenidae) from Kazakhstan. — *Proceedings of the Zoological Institute USSR, Academy of Sciences* **122**: 98–105. (In Russian).

Boekbesprekingen

Nebel, M. & Philippi, G. (eds.): *Die Moose Baden-Württembergs. Band 3: Spezieller Teil (Bryophyta: Sphagnopsida, Marchantiophyta, Anthocerotophyta)*.

17,5 × 24 cm, 487 p., 156 kleurenfoto's, 222 verspreidingskaarten, Verlag Eugen Ulmer, Wollgrasweg 41, D-70599 Stuttgart, info@ulmer.de, gebonden, 51,30 € (ISBN 3-8001-3278-8).

Dit is het derde en laatste deel in de reeks over de mossen van Baden-Württemberg. In het totaal werden in deze boekenreeks 835 mossensoorten behandeld, dit is het overgrote deel van de Midden-Europese mosflora. Het is trouwens de eerste maal dat gegevens over de ecologie, verspreiding en bedreiging van mossen zo uitvoerig en voor zo'n uitgestrekt gebied worden beschreven.

In dit deel worden de resterende soorten van de bladmossen en veenmossen (Bryophyta: Sphagnopsida) behandeld, maar het overgrote deel van het boek wordt ingenomen door de levermossen (Marchantiophyta) en de hauwmossen (Anthocerotophyta). Er worden determineertabellen gegeven tot op het genus. De afzonderlijke soorten worden zeer gedetailleerd besproken: volledige, wetenschappelijke benaming met synoniemen indien van toepassing, morfologie met daarbij bemerkingen voor het onderscheid tussen nauw verwante soorten, ecologie, algemene verspreiding en gedetailleerde verspreiding in het behandelde gebied (met opgave van literatuurbronnen), huidig voorkomen (graad van bedreiging, eventuele beschermingsmaatregelen).

Zoals steeds in deze reeks is het boek rijkelijk geïllustreerd met mooie kleurenfoto's van mossen en hun biotopen, en met verspreidingskaartjes. Achteraan volgt een algemeen overzicht over de systematiek van de mossen, 6 dichotomische determineertabellen, een woordenlijst met vaktermen, een literatuurlijst en een alfabetisch register. De teksten zijn geschreven door 7 verschillende auteurs die elk specialist zijn in hun vakgebied. Zonder meer een boek over mossen dat zijn gelijke niet kent. Wie in mossen geïnteresseerd is, moet het hebben!

Willy De Prins

Nekrutenko, Y. P. & Tshikolovets, V.: *The Butterflies of Ukraine*.

15,5 × 21,5 cm, 231 p., doorlopend in kleur geïllustreerd, Rayevski Scientific Publishers, P.O. Box 108, UA-01034 Kiev, Oekraïne, rsp@i.com.ua, 2005, gebonden, 24,- € (ISBN 966-7016-17-X).

Dit handige boekje begint met een algemene inleiding over de morfologie, biologie en ecologie van dagvlinders. Dan volgt een checklist van de 198 behandelde soorten. Na een kort overzicht van de verschillende biogeografische zones in de Oekraïne, volgt het systematisch deel. Hierin worden de soorten kort, maar accuraat besproken: volledige naam, synoniemen, type-lokaliteit, algemene verspreiding en voorkomen in de Oekraïne, voedselplanten van de rups en soms bijkomende bemerkingen. De verspreiding wordt telkens op een kaartje visueel voorgesteld.

Van alle soorten worden enkele geprepareerde vlinders op platen afgebeeld, meestal de beide seksen en boven- en onderkant, maar bovendien enkele individuele variaties. Deze kleurenplaten zijn van uitstekende kwaliteit. Dikwijls komen in de tekst ook kleurenafbeeldingen voor van vlinders in de natuur. Heel handig is het nummersysteem waarbij één soort telkens met hetzelfde nummer wordt aangeduid in de tekst en op de kleurenplaten.

De naam *Satyrus virbius* Herrich-Schäffer, [1844] doet wel erg raar aan. Dit taxon werd algemeen beschouwd als subspecies van *S. ferula* (Fabricius, 1793). En waarschijnlijk is een van de afgebeelde *Polyommatus thersites* (Cantener, 1835) toch een *P. icarus* (Rottenburg, 1775).

Al bij al is dit een handig boekje voor de Oekraïense natuurliefebbers. West-Europese lepidopterologen zullen de kleurenplaten wel erg handig vinden, al valt de eentalige Oekraïense tekst wel tegen.

Willy De Prins

Araschnia levana (Lepidoptera: Nymphalidae), a new species for the Turkish fauna

Thomas Baron

Abstract. *Araschnia levana* (Linnaeus, 1758) is known for expanding its range within Europe, to the north as well as to the south. It has spread within Bulgaria in the last 20 years and has reached places in southern Bulgaria, near the Turkish border in recent time. The species has now been recorded from Turkey also. It was found to occur in the Istranca Mountains in Western Thrace, close to the Bulgarian border. It was discovered in one locality only; however, here it was abundant.

Samenvatting. *Araschnia levana* (Lepidoptera: Nymphalidae), een nieuwe soort voor de Turkse fauna

Het is bekend dat *Araschnia levana* (Linnaeus, 1758) zijn areaal binnen Europa uitbreidt zowel naar het noorden als naar het zuiden. De soort heeft zich gedurende de laatste 20 jaar uitgebreid in Bulgarije en heeft enkele lokaliteiten bereikt in het zuiden van dat land, dichtbij de Turkse grens. Ze is nu ook in Turkije zelf vastgesteld, nl. in het Istranca gebergte in West-Thracië, nabij de Bulgaarse grens. De vlinders werden talrijk in één lokaliteit waargenomen.

Résumé. *Araschnia levana* (Lepidoptera: Nymphalidae), une espèce nouvelle pour la faune turque

Araschnia levana (Linnaeus, 1758) est bien connu pour sa capacité d'étendre son aire de répartition en Europe vers le nord et le sud. En Bulgarie, cette espèce a connu une extension pendant les derniers 20 ans et elle se trouve maintenant dans quelques localités dans le sud de la Bulgarie, près de la frontière turque. Elle a été trouvée récemment en Turquie même, dans la montagne Istranca en Trace occidentale, près de la frontière bulgare, où les papillons se trouvaient dans une localité seulement, mais abondants.

Keywords: *Araschnia levana* – Nymphalidae – Lepidoptera – Turkey – Faunistics

Baron, Dr. Th.: Istanbul, Turkey. thomas.baron@mail.koc.net

Distribution

Araschnia levana (Linnaeus, 1758) is distributed in the temperate zones of Eurasia, from Western Europe eastwards to Japan. In Europe, the northern parts of the continent and the southern countries do not belong to the original range of distribution.

Since a long time *Araschnia levana* is, however, known to expand its area. The expansive behaviour is supported by the tendency of the usually more abundant summer form to migrate. This allows the species to pass uninhabitable biotopes in order to reach other adequate biotopes further away.

Reinhardt (1984: 6–8) noted that the species is expansive in its northern range. For the northern German state of Schleswig-Holstein he reported an average speed of expansion of 7 km per year.

Also to the south a similar expansion is taking place. For south-eastern Europe Stoyan Beshkov of the National Museum of Natural History in Sofia has verbally confirmed to the author that the species was recorded newly for Bulgaria about 30 years ago. It is now already abundant in northern Bulgaria. In

the meantime, it has spread from the north to the south of the country, first into the south-west part of the country. In 2005 it was published for the first time for the Republic of Macedonia, based on findings from the year 2000 (Micevski N. & B. 2005: 86). Only recently it has been recorded in southern Bulgaria not very far away from the Turkish town of Edirne and this has made an intrusion into Turkey likely already.

A record for Turkey, however, has been outstanding so far. The extensive work of Hesselbarth, van Oorschot & Wagener (1995) does not consider this species for the Turkish fauna. Also in Fauna Europaea, a website initiated by the EU, which contains a checklist for all countries in Europe, the species is not listed for Turkey's European part so far. The only other country in south-eastern Europe, where the species still is believed to be absent is Albania (De Prins & van Oorschot 2005).

Fig. 1. Habitat of *Arachnia levana* (Linnaeus, 1758); Turkey, Province of Kırklareli, Road Balaban to Sarpdere 7 km (Photograph: Th. Baron).

First record of *Arachnia levana* from Turkey

The author has now found the species to occur in Turkey also. *A. levana* was registered on 21st of August, 2006 in the summer form of the imago in the Istranca Mountains (Istranca Dağları; on newer Turkish maps called Yıldız Dağları). The record is the first for the European part of Turkey and for Turkey as a whole.

The Istranca Mountains are located in north-western Thrace near the border facing south-eastern Bulgaria.

The vegetation of the Istranca Mountains mainly consists of high forest. In some areas cultivated and wild meadows as well as bush vegetation exist. The dry southern slopes are covered by different species of oak trees (*Quercus* sp.), whereas the northern slopes and the high altitudes of the southern slopes present a wet forest habitat. Typical species for this flora are hornbeam (*Carpinus betulus*) and rhododendron (*Rhododendron ponticum*) for the underwood.

Araschnia levana was only observed in one place, but here it was rather abundant. The location lies north of the main ridge of the Istranca Mountains in a valley belonging to the district of Demirköy, which is part of the province of Kırklareli. The exact locality is a wild meadow next to the road from Balaban to Sarpdere (7 km), near the Dupnisa caves. The place is about 35 km from the Black Sea and 12 km from the Bulgarian border. Only a few kilometres south of the location is the ridge of the Istranca Mountains, which reach a maximum elevation of 1031 m and thereby represent the highest mountains in the European part of Turkey. The altitude of the locality in question reached an estimated 500 m.

The year 2006 was a very hot and dry summer also in Turkey, leaving the whole of Thrace very much dried out, including also most localities in the Istranca Mountains. The meadow, where the species flew, however, was completely green even at the end of August. Apparently this valley was very well irrigated by ground water. The place was surrounded by high trees. The southern section of the meadow, thus, was receiving shadow for a considerable part of the day. Plenty of nettles (*Urtica* sp.) grew on this side of the meadow. The habitat was very suitable to *Araschnia levana*, whose expectation of ground humidity is the highest among closely related European Nymphalinae (Reinhardt).

Other species flying together with *Araschnia levana* on 21st of August were *Pyronia tithonus* (Linnaeus), *Maniola jurtina* (Linnaeus), *Argynnis paphia* (Linnaeus), *Lycaena tityrus* (Poda), *Polyommatus icarus* (Rottemburg), *Plebeius argus* (Linnaeus), *Leptotes pirithous* (Linnaeus), and *Celastrina argiolus* (Linnaeus).

Likelihood of further spread within Turkey

A deeper investigation in the area was not carried out. Therefore, the species very likely already occurs also in other localities in the area by now. Still, this wet type of habitat, where the species has actually been found, is not very abundant in the area.

It seems that the intensively cultivated plains of Thrace, which lie to the south and south-east of the area, are not very suited to support an expansion, but perhaps the low land forests along the Black Sea can be a stepping-stone.

If the species, however, would be able to reach the Anatolian part of Turkey, the vegetation and climate in humid and mountainous areas like Bolu and in the central and eastern Black Sea coast will likely lead to a fast and significant expansion of its range towards the east.

Literature

- De Prins, W. & van Oorschot, H. 2005. Nymphalidae. – In: De Prins, W. & van Oorschot, H. (Eds.), Lepidoptera, Butterflies. — *Fauna Europaea* Version 1.2., <http://www.faunaeur.org>.
- Hesselbarth, G., van Oorschot, H. & Wagener, S. 1995. *Die Tagfalter der Türkei*, vol. 1 – 3. — Selbstverlag S. Wagener, Bocholt.
- Micevski, N. & Micevski, B. 2005. Butterfly Fauna (Lepidoptera: Papilionoidea & Hesperioidea) in the National Park Pelister. — *God. Zb. Biol.*, Skopje **55–56** (2002–2003): 75–98.
- Reinhardt, R. 1984. *Der Landkärtchenfalter*. — Wittenberg.
-

***Polyommatus (Agrodiaetus) humedasaе* (Lepidoptera: Lycaenidae) niet beperkt tot het Cognedal in Noord-West-Italië**

Johannes Slot

Abstract. *Polyommatus humedasaе* (Lepidoptera: Lycaenidae) not restricted to the Cogne valley in North-West Italy

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasaе (Toso & Balletto, 1976) was considered to be an endemic species in the region around Pondel in the Cogne valley, a side valley of the famous Aosta valley in North-West Italy. Recent observations have shown that some populations exist in dry habitats north of the Dora Baltea river, in the vicinity of St.-Nicolas. However, these populations are threatened severely by regular mowing of the flowery road sides and by intensive manuring.

Résumé. *Polyommatus humedasaе* (Lepidoptera: Lycaenidae) n'est pas restreint à la vallée de la Cogne en Italie nord-ouest

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasaе (Toso & Balletto, 1976) a été considéré comme une espèce endémique de la région autour de Pondel dans la vallée de la Cogne, une vallée perpendiculaire à la fameuse vallée d'Aoste en Italie nord-ouest. Des observations récentes ont démontré que quelques populations existent aussi dans des biotopes secs au nord de la rivière Dora Baltea, dans les environs de St.-Nicolas. Néanmoins, ces populations sont très sévèrement menacées par le fauchage régulier des bordures de routes fleuries et par le fumage intensif.

Key words: *Polyommatus humedasaе* – Faunistics – Italy.

Slot, J.: J. F. Kennedylaan 126, NL-3931 XM Woudenberg.

Polyommatus (Agrodiaetus) humedasaе (Toso & Balletto, 1976) staat bekend als een endemische soort, die alleen rondvliegt te Pondel in het Cognedal, een zijdal van de Aostavallei in Noord-West-Italië (Teobaldelli 1979: 103, Brakman 1985: 149). Het Cognedal, dat grenst aan het Nationale Park "Gran Paradiso", ligt ten zuiden van de rivier Dora Baltea. *P. humedasaе* is pas laat ontdekt en sindsdien is de vindplaats te Pondel (900 m) door veel enthousiaste lepidopterologen bezocht, die soms onnodig veel vlinders wegvingen voor hun collecties. Natuurbeschermers stellen dan ook terecht dat het vangen tot een minimum moet worden beperkt en plaatsten daartoe informatieborden ter ondersteuning van hun verzoek.

Bij deze *Agrodiaetus* is bij beide geslachten de bovenzijde bruin gekleurd en mist de onderzijde het bekende "damon-streepje". Daarnaast bezitten de vrouwtjes 1 tot 3 minuscule oranje vlekjes in de anaalhoek op de bovenzijde van de achtervleugel. Volgens Teobaldelli (1979) zijn de mannetjes tamelijk vliegglustig en hebben ze een voorkeur voor *Sedum*-bloemen. De vrouwtjes zijn minder actief en daardoor moeilijk te vinden. Als waardplant wordt *Onobrychis vicifolia* en ook wel *O. montana* (Esparcetteklaver) genoemd (Schweizerische Bund für Naturschutz 1979: 389). De vlinders deponeren de eitjes op de bloemen waarvan de rupsen later eten (Tolman 1999: 132). De soort overwintert als kleine rups. Na de overwintering bezoeken mieren de rupsjes. De vliegtijd van de enige generatie begint half juli en duurt tot einde augustus.

Fig. 1.– *Polyommatus (Agrodiaetus) humedasaе* (Toso & Balletto, 1976), Italië, Aosta-vallei, Pondel, 900 m, 29.vii.1991; fig. 2.– Biotoop van *P. humedasaе* nabij Avisa, 27.viii.2006; fig. 3.– Biotoop van *P. humedasaе* nabij Caillod, 21.viii.1998 (foto's J. Slot).

Volgens de Schweizerische Bund für Naturschutz (1987: 389) is *P. humedasaе* geen Zwitserse soort, maar toch wordt het voorkomen in Zwitserland niet helemaal uitgesloten. Vorbrodt (1930) vermeldde een zekere "*Agrodiaetus admetus ripperti* B." uit Ticino. Jammer genoeg beeldde hij de soort niet af en evenmin gaf hij een gedetailleerde beschrijving. Thans wordt die soort *P. (A.) rippartii* (Freyer, 1830) genoemd. Ze is kleiner dan *P. (A.) humedasaе* en bezit een duidelijke witte "damon-streep" op de onderkant van de achtervleugels. De meest nabijgelegen populaties bevinden zich in Zuid-Oost-Frankrijk (Alpes-de-Haute-Provence, Hautes-Alpes, Alpes-Maritimes) en er zijn tevens enkele zeer lokale populaties bekend uit de Maritieme Alpen in Noord-West-Italië (Val Susa) (Tolman 1999: 132).

P. (A.) admetus (Esper, 1785) lijkt uiterlijk weliswaar meer op *P. (A.) humedasaе*, o.a. door het ontbreken van de witte "damon-streep" en de grootte van het imago, maar de meest nabijge populaties bevinden zich in Kroatië en het is dus wel erg onwaarschijnlijk dat Vorbrodt een dier van deze soort voor zich had.

Recente waarnemingen in het Italiaanse St.-Nicolas tonen aan dat het leefgebied van *P. humedasaе* inderdaad niet beperkt blijft tot Pondel in het Cognedal. Ten noorden van de Dora Baltea in de Walliser Alpen liggen in de

omgeving van St.-Nicolas (1200 m) droge biotopen, die uitermate geschikt lijken als leefgebied van *P. humedasaë*, mede door het verspreid voorkomen van de voedselplant.

De volgende waarnemingen ondersteunen dit:

- Avise (800 m) ten zuid-westen van St.-Nicolas, 1 augustus 1985, M. Faquaet.
- Evian (1000 m) ten zuiden van St.-Nicolas, 1991, M. Faquaet.
- Ville-sur-Sarre (1200 m) ten noorden van St.-Nicolas, ca. 1993, J. Spruit.
- Zelf trof ik ca. 10 ex. van deze lycaenide aan ten noord-westen van St.-Nicolas tussen de buurtschappen Caillod en Ravoise op 11 augustus 1994 (1200 m). Bij volgende bezoeken, o.a. in augustus 2006, vond ik *P. humedasaë* helaas niet terug, hetgeen mogelijk te wijten is aan recreatiedruk (zoals uitlaatplaats voor honden) en het regelmatig maaien van de hooilanden.
- Avise, op 15 augustus 2006 trof ik een exemplaar aan op de plaats waar M. Faquaet de soort in 1985 waarnam (Faquaet 1987: 104).

Genoemde waarnemingen geven aan dat het voorkomen van *P. humedasaë* niet beperkt is tot Pondel in het Cognedal. Anderzijds valt het te betwijfelen of *P. humedasaë* zich rond St.-Nicolas kan handhaven of uitbreiden gezien het zeer intensieve maaibeleid dat de laatste jaren wordt gevoerd. Het staat te vrezen dat het zeer kort maaien van de bloemrijke wegbermen de vlinders van veel nectarbloemen berooft. Daarnaast valt het op dat op sommige plaatsen meer en meer stalbemesting plaats vindt, hetgeen de vlinders ook niet ten goede komt. Om een voorbeeld te geven, biotopen waar het destijds krioelde van de sprinkhanen (Vens) zijn nu, na bemesting in de zomer, steriel en vrijwel alle sprinkhanen zijn er verdwenen.

Bibliografie

- Faquaet, M. 1987. De Aosta-vallei: een paradijs voor lepidopterologen (Lepidoptera) (vervolg). — *Phegea* 15(2): 91–107.
- Schweizerische Bund für Naturschutz, 1987. *Tagfalter und ihre Lebensräume*. — Basel, Band 1, ixi, 1–516.
- Teobaldelli, A. 1979. Lépidoptères capturés en Val d'Aoste. — *Alexanor* 11: 98–104, 145–152.
- Tolman, T. 1999. De nieuwe vlindergids. — Tirion Natuur, Baarn, 320 pp.
- Vorbrodt, C. 1930. Tessiner und Misoxer Schmetterlinge. I. "Macrolepidoptera". — *Mitteilungen der Schweizerischen Gesellschaft* 14(6): 201–393, pls. 8–9.

Boktorren (Coleoptera: Cerambycidae) aan de westrand van Brussel

Willy Troukens

Abstract. Cerambycidae at the westside of Brussels, Belgium (Coleoptera: Cerambycidae)
Since 1973 twenty-six species of Cerambycidae were found at the westside of Brussels. An illustrated enumeration is given, amplified by details about their discovery and some characteristics.

Résumé. Cerambycides à la périphérie ouest de Bruxelles, Belgique (Coleoptera: Cerambycidae)
Depuis 1973 vingt-six espèces de Cerambycidae furent observées dans la zone occidentale de Bruxelles. L'introduction est suivie d'une énumération illustrée, complétée par des détails concernant leurs découvertes et quelques caractéristiques.

Key words: Belgium – faunistics – Cerambycidae – Coleoptera.

Troukens, W.: Ninoofsesteenweg 782/8, B-1070 Anderlecht.

Wie in juni de natuur intrekt, zal af en toe eens blijven staan om geboeid te kijken naar de nectarsnoepende en stuifmeelvreterende insecten op braambloesems en op schermbloemen. Hij ontdekt al vlug enkele slanke, langgerekte kevers met bruine of gele, zwartgevlekte dekschilden. Voor beginnende keverliefhebbers is dit de eerste bewuste kennismaking met de boeiende wereld van de boktorren (Cerambycidae).

Boktorren danken hun naam aan de lange voelsprietten die in rust gewoonlijk als bokkenhoorns over de rug geslagen zijn. Hun tarsen zijn schijnbaar 4-ledig maar in werkelijkheid 5-ledig; het vierde lid is zeer klein en zit verborgen aan de basis van het tweelobbigde derde lid (Muylaert 1984: 14). De langgerekte, ivoorkleurige larven ontwikkelen zich vooral in dood of stervend hout. Slechts enkele soorten verkiezen kruidachtige planten, boomwortels of levend hout. Het larvenstadium varieert van 3 maanden tot 6 jaar. De verpopping gebeurt in het hout of achter schors in een poppenwieg. Het popstadium duurt slechts enkele weken. De imago's leven 1 à 3 weken (Muylaert 1984: 15). Begin mei zijn tal van kleine soorten al actief op bloeiende meidoorns (*Crataegus* sp.). Prospectie met het klopscherm geeft hier altijd zeer goede resultaten. Grotere soorten vindt men later op braambloesems, distels, schermbloemigen, boomstammen, geveld hout, aan gistend boomsap of in lichtvallen.

Boktorren zijn altijd een populaire keverfamilie geweest. Ze worden dan ook graag verzameld en bestudeerd. Voor wie zich met boktorren wil bezighouden, kan ik twee uitstekende boeken aanbevelen: "Boktorren", door Ann Muylaert (1984), geeft met determineertabellen en verspreidingskaartjes een overzicht van alle Belgische soorten; in "Coléoptères phytophages d'Europe", door Gaetan du Chatenet (2000), worden alle Europese soorten besproken en bovendien afgebeeld op prachtige kleurenplaten.

In Europa leven ongeveer 300 soorten boktorren (du Chatenet 2000: 263) waarvan er 105 bekend zijn in België (Muylaert 1984: 18–20). Aan de westrand

van Brussel werden sinds 1973 26 soorten geregistreerd. De nomenclatuur van Sama (2005) wordt gevolgd, met tussen vierkante haakjes die van Muylaert (1984: 18–21) indien verschillend. Het werk van Muylaert is ondertussen al 22 jaar oud. Dit artikel heeft daarom een dubbel doel: materiaal leveren ter aanvulling van de verspreidingskaartjes en keverliefhebbers aansporen om op zoek te gaan naar boktorren. In de nu volgende opsomming volgt een summiere beschrijving van elke soort met enkele bijzonderheden over hun vondst en hun levenswijze.

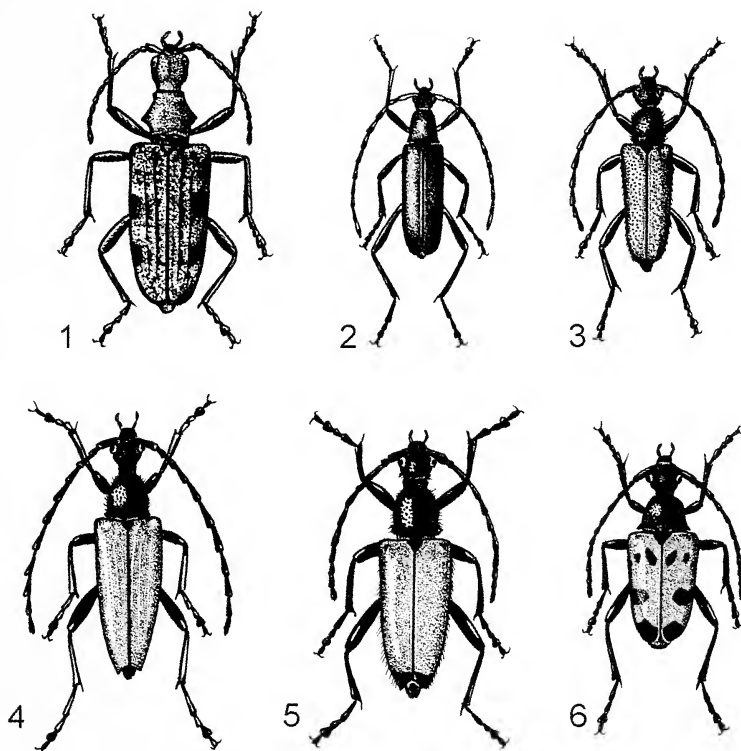

Fig 1–6. 1.– *Rhagium mordax* (De Geer, 1775); 2.– *Grammoptera ruficornis* (Fabricius, 1781); 3.– *Pseudovadonia livida* (Fabricius, 1776); 4.– *Stictoleptura rubra* (Linnaeus, 1758); 5.– *Paracorymbia fulva* (De Geer, 1775); 6.– *Pachytodes cerambyciformis* (Schränk, 1781).

1. ***Rhagium mordax*** (De Geer, 1775) (Gemarmerde eikenboktor) (fig. 1)

11 à 22 mm; korte, donkerbruine sprieten; kop en halsschild zwart met gele beharing; dekschilden aan de zijrand met 2 oranje dwarsbanden waartussen een zwarte vlek. Te Anderlecht vond ik op 02.IV.1991 1 ex. op een huisgevel; vermoedelijk meegekomen met brandhout.

2. *Grammoptera ruficornis* (Fabricius, 1781) (Smalle bloembok) (fig. 2)

3 à 7 mm; sprieten roodbruin; vanaf het 3de lid met zwart uiteinde; kop, borststuk en dekschilden zwart met grijze haartjes; poten geel met zwarte tarsen; van einde april tot midden juli op bloemen: meidoorn (*Crataegus* sp.), fluitenkruid (*Anthriscus sylvestris*) en moerasspirea (*Spiraea ulmaria*). Algemeen in de Wolfspuiten te Dilbeek en op de Scheutboshooft te Sint-Jans-Molenbeek. Laatste waarneming: Dilbeek, 11.V.2006 5 ex. geklopt uit meidoorn.

3. *Pseudovadonia livida* (Fabricius, 1776) (Bleekgele smalbok) (fig. 3)

5 à 9 mm; sprieten, kop en halsschild zwart; dekschilden geelbruin met gele haartjes; poten zwart; voorste en middelste schenen bruin; lokaal een gewone soort te Anderlecht, Dilbeek, Sint-Jans-Molenbeek en Vlezenbeek; in juni en juli te vinden op duizendblad (*Achillea millefolium*), berenklaauw (*Heracleum sphondylium*), haagwinde (*Calystegia sepium*) en tuinmargriet (*Chrysanthemum maximum*). Laatste waarneming: Dilbeek, 02.VII.2006 4 ex. nabij het Kluisbos op schermbloemen en tuinmargrieten.

4. *Stictoleptura rubra* (Linnaeus, 1758) [*Corymbia*] (Rode smalbok) (fig. 4)

10 à 20 mm; een boktor met een opvallend geslachtsdimorfisme. Bij het mannetje zijn sprieten, kop en borststuk zwart; dekschilden bruin; dijen zwart; schenen en 1ste en 2de tarslid bruin. Bij het wijfje zijn halsschild en dekschilden roodachtig. Tussen 1993 en 1995 noteerde ik te Anderlecht 5 ex. in een tuin, telkens in augustus op Canadese guldenroede (*Solidago canadensis*). Op 13.X.1996 ook nog 1 ex. op dahlia (*Dahlia* sp.). Vermoedelijk meegekomen met brandhout.

5. *Paracorymbia fulva* (De Geer, 1775) [*Brachyleptura*] (fig. 5)

9 à 14 mm; gemakkelijk te verwarren met mannetjes van *S. rubra* (fig. 4). *P. fulva* is duidelijk te herkennen aan de volledig zwarte poten en een zwart zoompje achteraan de dekschilden. Lokaal een zeer algemene boktor in juni en juli te Dilbeek, Sint-Jans-Molenbeek, Vlezenbeek en Vorst. Ik vond *P. fulva* op kruidvlier (*Sambucus ebulus*), berenklaauw, petunia (*Petunia* sp.), tuinmargriet en braambloesems (*Rubus* sp.). Laatste waarneming: Dilbeek, 25.VII.2006 1 ex. in de Wolfspuiten op berenklaauw.

6. *Pachytodes cerambyciformis* (Schrank, 1781) (Veelvlekmalbok) (fig. 6)

7 à 12 mm; sprieten, kop en halsschild zwart; dekschilden geel met zwarte vlekken; poten zwart. Op 24.VI.1973 4 ex. in de Dilbeekse Wolfspuiten op braambloesems. Daarna niet meer waargenomen.

7. *Rupela maculata* (Poda, 1761) [*Leptura*] (Gevlekte smalbok) (fig. 7)

13 à 20 mm; sprieten zwart, vanaf het 3de lid met gele basis; kop en halsschild zwart; dekschilden geel met zwarte vlekken; poten geel; uiteinde van de schenen zwart; achterdijen zwart, behalve aan de basis. Zeer gewone soort te Dilbeek (Wolfspuiten); zeldzamer te Sint-Jans-Molenbeek (Scheutbos). De kever werd gezien van mei tot juli, vooral op bloemen zoals fluitenkruid, berenklaauw, braambloesems, tuinmargriet en moerasspirea. Laatste waarneming: Dilbeek, 15.VII.2006 2 ex. aan bosrand op berenklaauw.

8. *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758) (Zwartstreepsmalbok) (fig. 8)
 6 à 10 mm; sprieten, kop en halsschild zwart; dekschilden bij de mannetjes geelbruin met zwarte naad en uiteinde; bij de wijfjes roodbruin met brede, zwarte veeg langs de naad en zwart uiteinde (fig. 8). Slechts 2 recente vangsten te Dilbeek: op 14.VI.2002 1♀ naast parkbosje en op 19.VII.2004 1♀ in de Wolfspuiten op akkerdistel (*Cirsium arvense*).

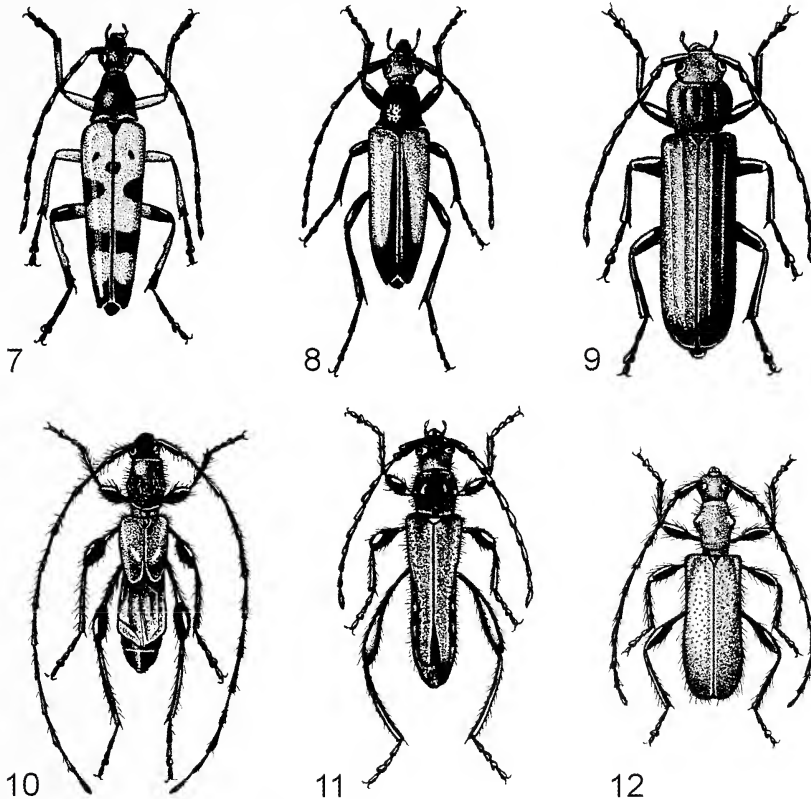

Fig. 7–12. 7.– *Rutpela maculata* (Poda, 1761); 8.– *Stenurella melanura* (Linnaeus, 1758); 9.– *Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758); 10.– *Molorchus minor* (Linnaeus, 1758); 11.– *Stenopterus rufus* Linnaeus, 1767; 12.– *Obrium cantharinum* (Linnaeus, 1767).

9. *Arhopalus rusticus* (Linnaeus, 1758) (Grote huisbok) (fig. 9)
 10 à 27 mm; vrij grote, koffiebruine boktor. Mijn enige vondst dateert van 26.VII.1985. De kever zal te Anderlecht overdag op een huisgevel.

10. *Molorchus minor* (Linnaeus, 1758) (Kleine kortschildbok) (fig. 10)
 6 à 16 mm; sprieten zeer lang en bruin; kop en halsschild zwart; dekschilden verkort, bruin; elk met een schuine, geelwitte vlek; poten bruin; dijen met zwart,

verdikt uiteinde. Bij het afkloppen van bloeiende meidoorns ontdekte ik te Dilbeek op 08.V.2003 1 exemplaar. Dit blijft tot nu toe mijn enige waarneming.

11. *Stenopterus rufus* Linnaeus, 1767 (Smalvleugelbok) (fig. 11)

7 à 16 mm; sprieten zwart, vanaf het 3de lid geel met zwart uiteinde; dekschilden bruin; poten geelbruin; voorste en middelste dijen in de 2de helft zwart en verdikt. Ik noteerde tot nu toe 2 waarnemingen, allebei in de Dilbeekse Wolfspuiten op 20.VI.1989 1 ex. op kamille (*Matricaria chamomilla*) en op 25.VII.2004 1 ex. op een bloemscherm van wilde peen (*Daucus carota*).

12. *Obrium cantharinum* (Linnaeus, 1767) (fig. 12)

5 à 9 mm; geelbruin van kleur; sprieten en dijen donkerder; dijen knotsvormig verdikt. Te Dilbeek ving ik deze boktor drie keer op menglicht, nl. op 30.VII.1984, 11.VII.1994 en 21.VII.2006. Remi Guinez ontdekte te Vorst eveneens 1 ex. op 19.VI.2000.

13. *Obrium brunneum* (Fabricius, 1792) (fig. 13)

4 à 7 mm; volledig geelbruin van kleur; dijen knotsvormig verdikt. Bij het afkloppen van lindetakken (*Tilia* sp.) te Dilbeek viel op 22.V.2001 1 ex. in mijn klopscherm. Het bleef een eenmalige waarneming. Ten noorden van Samber en Maas is *O. brunneum* een grote zeldzaamheid (Muylaert 1984: 117).

14. *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758) (Muskusbok) (fig. 14)

13 à 14 mm; volledig metaalgroen; mannetje met zeer lange sprieten. Op 21.VII.1992 ving ik te Anderlecht 1 ♂ in een wesperval met gesuikerd bier. Te Vorst werd op 14.VII.2005 1 ♀ verzameld op een spoorwegdijk (leg. R. Guinez). *A. moschata* is één van de weinige boktorren die levend hout aantasten; vooral wilgen (Trautner *et al.* 1989: 146).

15. *Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758) (Gewone huisbok) (fig. 15)

7 à 21 mm; volledig donkerbruin; dekschilden met grijze, harige vlekken; dijen knotsvormig verdikt. In mijn collectie bevinden zich 2 ex. met de volgende gegevens: Anderlecht, 08.VII.1975 1 ex. op trottoir; Dilbeek, 31.VII.1983 1 ex. buiten op een huisdeur. Omdat *H. bajulus* zich kan voortplanten zonder het hout te verlaten is hij schadelijk in timmerhout (dakgebinten!) (Muylaert 1984: 66).

16. *Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758) (Roodhaarbok) (fig. 16)

6 à 15 mm; sprieten, kop en poten meestal zwart; halsschild en dekschilden aanliggend, rood behaard. Van 1988 tot 1996 nam ik deze boktor verschillende keren waar in maart en april te Anderlecht en Dilbeek, telkens op huisgevels. Laatste waarneming: Dilbeek, 23.IV.1996, 1 ex.

17. *Phymatodes testaceus* (Linnaeus, 1758) (Brandhoutbok) (fig. 17)

6 à 18 mm; meestal volledig geelbruin; sprieten, kop, dekschilden en poten soms donkerbruin; dijen knotsvormig verdikt. Te Anderlecht en Dilbeek wordt *P. testaceus* geregeld waargenomen van februari tot in juli, vooral op brandhout (eik (*Quercus* sp.) en kerselaar (*Prunus* sp.)). Laatste waarneming: Dilbeek, 03.VII.2006 1 ex. in een kleine Heath-val.

18. *Clytus arietis* (Linnaeus, 1758) (Kleine wespensbok) (fig. 18)

6 à 14 mm; zeer beweeglijk, alert insect; sprieten geelbruin, vanaf het 5de lid zwartbruin; kop, borststuk en dekschilden zwart met geelbehaarde streeptekeningen; poten geelbruin; de voorste dijen iets donkerder. Van maart tot

in juni zeer gewoon te Anderlecht, Dilbeek, Sint-Jans-Molenbeek en Vorst. Meestal waargenomen op huisgevels en dood hout. In mei 2003 geklopt uit meidoorn, populier (*Populus* sp.) en eik. Laatste waarneming: Dilbeek, 02.VI.2006 1 ex. op een knotwilg (*Salix alba*).

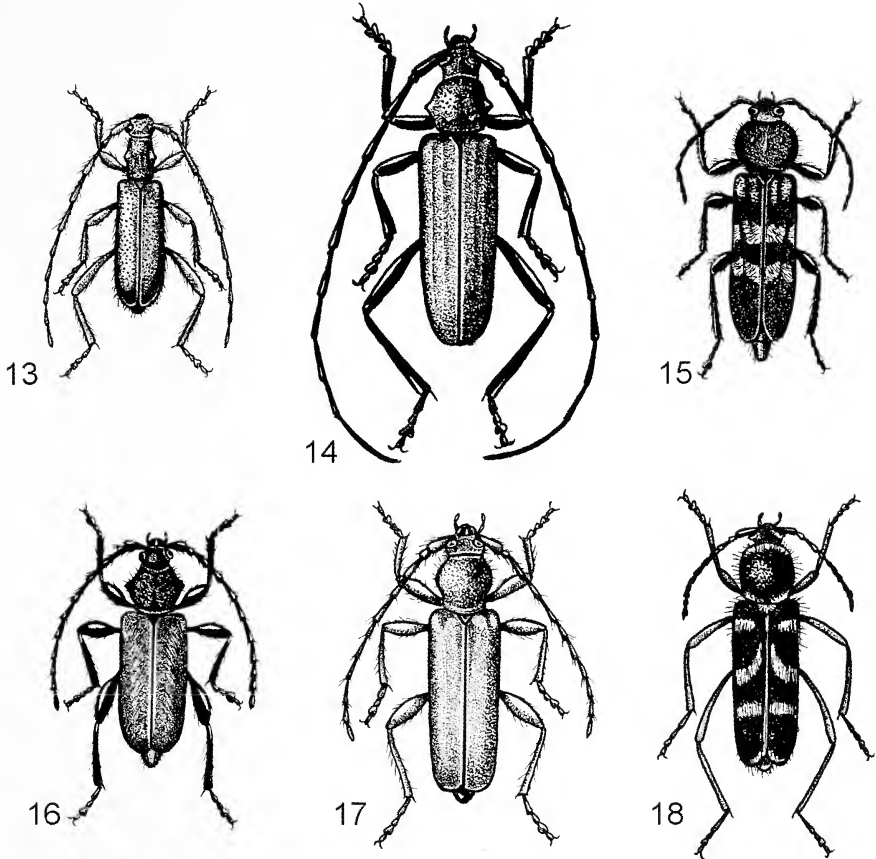

Fig. 13–18. 13.– *Obrium brunneum* (Fabricius, 1792); 14.– *Aromia moschata* (Linnaeus, 1758); 15.– *Hylotrupes bajulus* (Linnaeus, 1758); 16.– *Pyrrhidium sanguineum* (Linnaeus, 1758); 17.– *Phymatodes testaceus* (Linnaeus, 1758); 18.– *Clytus arietis* (Linnaeus, 1758).

19. *Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758) (Sierbok) (fig. 19)

6 à 14 mm; sprieten zwart; 7de, 8ste en 9de lid bruin; kop, halsschild en poten zwart; dekschildbasis roodbruin; dekschilden verder zwart met wit behaarde streeptekeningen; dijen verdikt. De aanwezigheid van *A. mysticus* is gemakkelijk vast te stellen door het afkloppen van bloeiende meidoorns. Ik noteerde verscheidene exemplaren te Dilbeek op 08.V.2003, 18.V.2004 en 11.V.2006. In

mijn collectie bevindt zich ook een exemplaar, gevangen te Gaasbeek op 17.V.1982 (leg. Michel Schmets).

20. *Agapanthia villosoviridescens* (De Geer, 1775) (Distelbok) (fig. 20)

10 à 22 mm; sprieten zwart, vanaf het 3de lid grijsbehaard met zwart uiteinde; kop en halsschild overwegend olijfgroen met in het midden een gele lengtstreep; dekschilden vlekkerig, geelachtig behaard; poten geelgrijs. Sinds 1974 zie ik dit insect jaarlijks in juni en juli op distels (*Carduus* sp.) in de Dilbeekse Wolfspuiten. Door het agressieve maaibeheer is de distelbok hier anno 2006 zeldzaam geworden. Laatste waarneming: 08.VI.2006 2 ex. op distels.

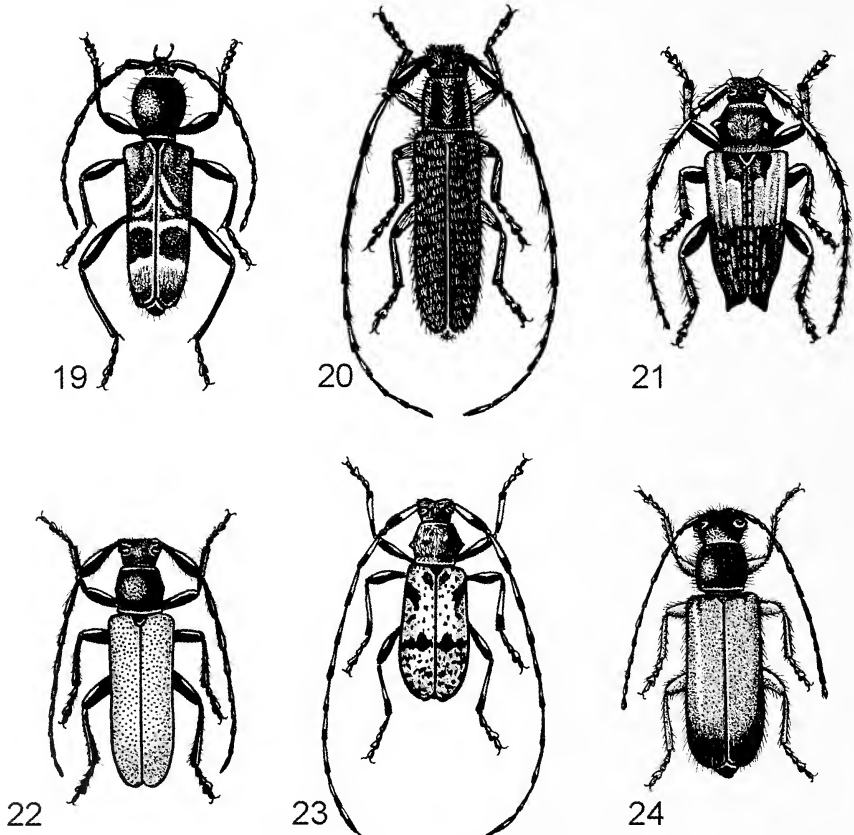

Fig. 19–24. 19.– *Anaglyptus mysticus* (Linnaeus, 1758); 20.– *Agapanthia villosoviridescens* (De Geer, 1775); 21.– *Pogonocherus hispidus* (Linnaeus, 1758); 22.– *Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781); 23.– *Leiopus nebulosus* (Linnaeus, 1758); 24.– *Tetrops praeustus* (Linnaeus, 1758).

21. *Pogonocherus hispidus* (Linnaeus, 1758) (Mantelbokje) (fig. 21)

4 à 6 mm; sprieten bruin, soms vanaf het 3de lid met zwart uiteinde; kop en halsschild donkerbruin; dekschilden donkerbruin, elk met een brede, schuine, grijze vlek; dijen bruinzwart, knotsvormig verdikt; schenen met zwarte middenring en zwart uiteinde; tarsen geelbruin. Sinds 1984 zie ik het mantelbokje jaarlijks van maart tot november op huisgevels te Anderlecht en Dilbeek. Op 12.VI.2003 klopte ik te Dilbeek 1 ex. uit een sleedoorn (*Prunus spinosa*) en 1 ex. uit een hazelaar (*Corylus avellana*). Laatste waarneming: Anderlecht, 28.III.2005 1 ex. buiten op een vensterbank.

22. *Anaesthetis testacea* (Fabricius, 1781) (fig. 22)

6 à 10 mm; sprieten, kop, halsschild en poten zwart; dekschilden geelbruin. Op 18.VI.2002 en 21.VI.2006 vond ik te Dilbeek telkens 1 ex. in mijn kleine Heath-val nabij een 40-jarige paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*). *A. testacea* was in België tot nu toe alleen bekend van een viertal plaatsen in de provincies Namen en Luxemburg (Muylaert 1984: 127).

23. *Leiopus nebulosus* (Linnaeus, 1758) (Nevelbokje) (fig. 23)

6 à 10 mm; sprieten zeer lang; sprietleden bruin met witgrijze basis; kop en halsschild bruinachtig behaard; dekschilden vlekkerig bruin en wit behaard, achter de schouders met een zwarte vlek; in de achterste helft onderbroken door een zwarte band; poten grijswit; dijen verdikt met donkere vlek in het midden; schenen met donker uiteinde. Door het afkloppen van zomereiken (*Quercus robur*) en katwilgen (*Salix viminalis*) te Dilbeek en Sint-Jans-Molenbeek (Scheutbos) in juni en juli vind ik elk jaar een tiental exemplaren. Ik vind de soort soms ook in mijn kleine Heath-val te Dilbeek. A. De Turck noteerde op 13.VI.1987 eveneens 1 ex. te Sint-Martens-Bodegem. Laatste waarneming: Dilbeek, 16.VII.2006 2 ex. geklopt uit zomereik.

24. *Tetrops praeustus* (Linnaeus, 1758) (Struikbokje) (fig. 24)

3 à 6 mm; sprieten, kop, halsschild en schildje zwart; dekschilden geelbruin met zwart uiteinde; poten meestal geel. Te Anderlecht sinds 1983 in mei geregeld opgemerkt naast een oude kerselaar. Laatste waarneming: Dilbeek, 11.V.2006 1 ex. geklopt uit bloeiende meidoorn.

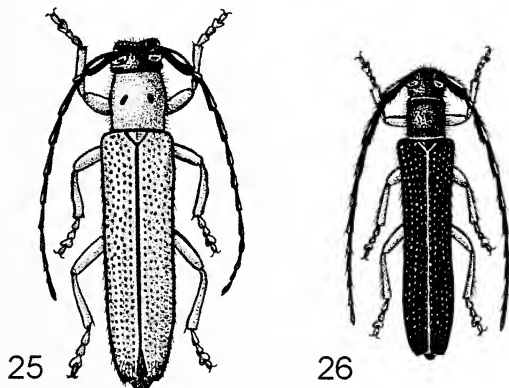

Fig. 25–26. 25.– *Oberea oculata* (Linnaeus, 1758); 26.– *Oberea linearis* (Linnaeus, 1761).

3 9088 01326 7893

25. *Oberea oculata* (Linnaeus, 1758) (Ogenboktor) (fig. 25)

15 à 21 mm; sprieten en kop zwart; halsschild oranjegeel met twee zwarte vlekjes; dekschilden grijs behaard met zwarte stippen; poten oranjegeel. Lokaal een gewone soort te Dilbeek, Sint-Jans-Molenbeek, Vorst en Wemmel. De kever is vooral te vinden op wilgen in juni en juli. Laatste waarneming: Dilbeek, 30.VI.2006 1 ex. in de Wolfspuiten op waterwilg.

26. *Oberea linearis* (Linnaeus, 1761) (Hazelbok) (fig. 26)

11 à 14 mm; sprieten en kop zwart; dekschilden volledig zwart met diepe stippels; poten geel. Te Dilbeek ontdekte ik op 14.VI.2004 voor het eerst 1 ex. in de Wolfspuiten op moerasspirea. Vermoedelijk geen zeldzame soort maar toch moeilijk te vinden.

Dankwoord

Dit artikel geeft een vrij volledig beeld van de huidige boktorfauna aan de Brusselse westrand. Dit was mogelijk dankzij de volgende personen die mij sinds 1973 behulpzaam waren bij het verzamelen van gegevens en het opbouwen van mijn referentieverzameling, met name Véronique Breyne (Sint-Martens-Bodegem), Aubin De Turck (Wenduine), Remi Guinez (Vorst-Brussel), Michel Schmets † (Dilbeek) en Antoinette Vlaminck † (Anderlecht). Hartelijk dank!

Bibliografie

- Du Chatenet, G. 2000. Coléoptères phytophages d'Europe. — N.A.P. Editions, Vitry-sur-Seine.
 Muylaert, A. 1984. *Fauna van België. Boktorren* (Cerambycidae). — Vermogen van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.
 Sama, G. 2005. Cerambycidae. — In: Audisio, P. (ed.) *Fauna Europaea Version 1.2*, Coleoptera 2. www.faunaeur.org.
 Trautner, J., Geigenmüller, K. & Gense, U. 1989. *JNN-Naturführer. Käfer beobachten, bestimmen*, Band I. — Verlag, Neumann-Neudamm, Melsungen.

Inhoud:

Baron, Th.: <i>Araschnia levana</i> (Lepidoptera: Nymphalidae), a new species for the Turkish fauna.....	65
Coutsis, J. G. & Boric, J.-P.: <i>Turanana dushak</i> new to Iran, a re-description of its valva and of the valva of <i>Turanana panaegides</i> , and new sampling locality data for <i>Turanana endymion</i> and <i>Turanana endymion ahasveros</i> (Lepidoptera: Lycaenidae).....	57
Peeters, A.: <i>Argyresthia glaucinella</i> , nieuw voor de Belgische fauna (Lepidoptera: Yponomeutidae).....	55
Slot, J.: <i>Polyommatus humedasmae</i> (Lepidoptera: Lycaenidae) niet beperkt tot het Cognedal in Noord-West-Italië	69
Troukens, W.: Boktorren (Coleoptera: Cerambycidae) aan de westrand van Brussel.....	72
Van Cleynbreugel, S.: Trekvlinders in 2004, eenentwintigste jaarverslag (Lepidoptera).	41
Boekbesprekingen	54, 64